

Mediáció a jogellenes nemzetközi gyermekelviteli ügyekben – békés megoldás a gyermek érdekében

*Kézikönyv mediátorok és más szakemberek
részére*

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

ORSZÁGOS BÍRÓSÁGI HIVATAL

Készült az Európai Unió
Polgári jogi jogérvényesülési Programjának finanszírozásával

Készítették:

Mary Caroll

Ute Briant

Dr. Németh Zoltán

Dr. Vajna Virág

Dr. Gyengéné dr. Nagy Márta

Fordította Brett András

Budapest, 2015.

Tartalom

Bevezetés, a projekt bemutatása.....	5
A mediáció fogalma, általánosságok a mediációról.....	14
A jogellenes gyermekelvitel fogalma, jogszabályi háttere.....	17
A projektben részt vevő országok saját tapasztalatai.....	25
Franciaország.....	25
1/ Egyezmények szerinti nemzetközi családjogi mediáció	27
2/ Nemzetközi családjogi mediáció a bíróságokon.....	30
Következtetések.....	31
Németország.....	33
A mediáció specialitásai a jogellenes gyermekelviteli ügyekkel összefüggésben – mire kell figyelnie a mediátornak illetve milyen típusú mediáció ajánlott (on-line megoldások).....	39
A/ 6 év alatti gyermek.....	41
B/ 16 év feletti gyermek.....	44
C/ 6 és 16 év közti gyermekek.....	47
Következtetés.....	49
A mediáció több szemszögből – bíró, központi hatóság, mediátor, ügyvéd.....	51
A mediátor szerepe a közvetítői eljárásban.....	52
A mediációs ülés előkészítése.....	52
A mediációs ülés.....	53

Az ügyvéd szerepe a közvetítői eljárásban.....	57
A központi hatóság szerepe a közvetítői eljárásban	59
A bíróság szerepe a közvetítői eljárásban	61
Konkrét ügyek bemutatása, melyek a mediáció segítségével oldódtak meg.....	63
Franciaország / Marokkó	63
Németország - Az Aberdeen, Toulouse és Hannover közt csapdába esett gyermek.....	74
Összegzés – a mediáció jelentősége, jövője (kinek és mit kellene tennie, új kezdeményezések, prevenció fontossága, a mediáció népszerűsítése).....	78

Bevezetés, a projekt bemutatása

Dr. Trócsányi László igazságügyi miniszter a Mediáció a jogellenes nemzetközi gyermekelviteli ügyekben – békés megoldás a gyermek érdekében című, Budapesten, 2014. június 23-24-én rendezett nemzetközi konferencián elmondta, hogy jogász hitvallása szerint a jog, az igazságügy nem csupán az ész dolga, nem csak paragrafusok logikus rendje, hanem a szív dolga is. Salamon király is bölcs szívet, nem pedig észt kér az Úrtól uralma kezdetén (Vö. 1 Kir, 3,9). S lám, az első per, amelyben nyomban ez után ítéletet kell hoznia, egy gyermek elhelyezésével kapcsolatos ügy. Miniszter úr hitvallásának másik eleme pedig a párbeszéd, amelynek a mediációhoz, jelen kézikönyvhöz olyan szoros köze van, hogy szinte szinonimák.

A jogellenes gyermekelviteli ügyekben alkalmazható mediáció, amelyről a kézikönyv is szól, sokféle életviszonynak, társadalmi és emberi jelenségnek képezi gyújtópontját.

Egyrészt korunk ellentmondásainak tükrö. A globalizáció idején az országhatárok vagy eltűnnek, vagy veszítenek jelentőségükből. Az óceánok fölött átrepülnek is csupán órák kérdése. A migráció olyan tömegeket mozgat meg, mint a népvándorlás óta talán soha. Európa nemzeti integrációra lépnek egymással. Ilyen körülmények között természetes folyamat, hogy különböző nyelvű és kultúrájú férfiak és nők

egyre gyakrabban, egyre nagyobb számban találnak egymásra: családot alapítanak, gyermekeknek adnak életet.

Természetes emberi és történelmi folyamat ez, amely gazdagíthatja az emberiség jelenét és jövőjét, s személyes boldogság forrása lehet sokak számára. Ha azonban a család felbomlik, és a felek nem barátként válnak el egymástól, akkor azután nagy baj van, ami óriási kihívás az alapvetően nemzeti keretek között működő, egymástól eltérő igazságszolgáltatások számára.

A gyermek egyébként is nagy megrázkódtatását súlyosbítja, ha egy határokon, sőt földrészeken átívelő személyes konfliktus vagy éppen jogvita középpontjában találja magát, akivel apja vagy anyja esetenként bujkál, szinte illegalitásba vonultan él. Ezt még tetézheti az egymással szembe forduló szülők közötti kulturális különbség, ami egykor, harmonikus együttélésük idején egymás iránti vonzalmukat, most viszont a meg nem értést, ellenszenvet erősíti köztük.

A gyermek élete, jogai súlyosan sérülhetnek. Sebeit talán csak családjá helyreállítása gyógyítaná, amire a jog önmagában aligha képes. Minden igazságtalanság közül a legsúlyosabb az, amely a gyengéket, a védtelenekeket éri. A jog, az igazságszolgáltatás az így előállt igazságtalanságot felszámolni nem tudja; enyhíteni a meglévőt és megelőzni a belőle fakadó újabbakat azonban képes és köteles.

Ezekre az esetekre az államok nem találhatnak belső,

nemzeti jogi keretek között megfelelő megoldást. A gyermekek érdekében ezen a téren is együttműködésre vagyunk ítélve, mely együttműködésből azonban számos áldás fakad.

A nemzetközi jogi és uniós jogi háttér rendelkezésre áll. A vonatkozó egyezmények közül kiemelés érdemel a Hágai Magánjogi Konferencia szorgalmazására 1980-ban létrejött, a Gyermekek Jogellenes Külföldre Vételének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló egyezmény, amely a gyermekkel kapcsolatos szülői felügyeleti jogok nemzetközi védelme érdekében született, s melyhez eddig 89 állam csatlakozott.

Szűkebb körben, kizárólag az Európai Unió tagállamai vonatkozásában – Dánia kivételével – közvetlenül alkalmazandó jogforrás az Európai Unió Tanácsa által 2003-ban elfogadott ún. Brüsszel II bis rendelet a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságáról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról. Ez új alapokra helyezte a hágai egyezmény alkalmazásának feltételeit. A rendelet a kapcsolattartási és a gyermek visszaadásával kapcsolatos ügyekben megszüntette az exequatur eljárást: a vonatkozó határozatokat bármely tagállam közvetlenül és automatikusan köteles elismerni; a gyermekelvitel megakadályozására és a gyermek visszaadására új szabályokat iktatott be, amely a gyermek visszaadását gyorsabban és hatékonyabban biztosítja. A gyermek visszaadását kérelmező felet és – ha annak egyéb

akadálya nincs – a gyermeket is kötelező meghallgatni az eljárás során.

Az Európai Unióban folyó együttműködés e területen valódi hozzáadott értéket jelent ma, amikor becslések szerint hétmillió uniós polgár él a hazájához képest másik tagállamban és a válással végződő nemzetközi házasságok az Unióban történő válások 16 százalékát teszi ki. A magyar állampolgárokat érintő, újonnan induló jogellenes gyermekelviteli ügyek száma 2010 és 2013 között megduplázódott, és megközelítette a százat.

Az Európai Unióval szemben gyakori vád a bürokratizmus. Nos, ezen a területen az uniós jog és együttműködés célja és eredménye éppen az eljárások felgyorsítása és hatékonyabbá tétele a gyermekek érdekében. A téma iránti érzékenységünk és aktivitásunk is mutatja, hogy az integrációnak nem kritikátlan, hanem elkötelezett hívei vagyunk.

2012-re a tárcaelőd, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium meghirdette a gyermekbarát igazságszolgáltatás évét. Abban az évben dolgozta ki a tárca, a Nemzetközi Magánjogi Főosztály szakmai vezetésével a jogellenes gyermekelviteli ügyekben alkalmazható mediációval kapcsolatos alapkonceptiót. A koncepció kidolgozására létrehozott munkacsoport több EU-tagállam, többek között Németország, Franciaország, Ausztria és Belgium jó gyakorlatait vizsgálta és dolgozta fel.

A munka során arra a következtetésre jutottunk, hogy az Európai Bizottság által kiírt pályázat keretében lehetőség lenne a jogellenes gyermekelviteli ügyekben alkalmazható mediáció terén már működő jó gyakorlatokat megismerni és az érdekelt szakemberekkel megismertetni.

Az Igazságügyi Minisztérium – Nemzetközi Magánjogi Főosztálya útján – a jogellenes gyermekelviteli ügyek intézésére az említett hágai gyermekelviteli egyezmény, illetve a Brüsszel II bis rendelet értelmében kijelölt központi hatóság. Központi hatósági tevékenységünk során arra törekszünk, hogy az ügyeket hatékonyan és az ügyben érintett gyermekek mindenekfelett álló érdekei szerint intézzük. A szülőknek is igyekszünk minden segítséget megadni ahhoz, hogy a helyzetet barátságos úton, lehetőleg hatóságok és per közbejövete nélkül is rendezni tudják.

A projekt során megismert jó gyakorlatok alapján olyan dokumentum készült, ami akár szélesebb körben, több tagállamban is egységes alapot adhat a jogellenes gyermekelviteli ügyekben alkalmazható mediáció bevezetéséhez, a szolgáltatás kereteinek megteremtéséhez.

Magyarország az elmúlt években azzal szembesült, hogy a jogellenes gyermekelviteli ügyek száma évről évre ugrásszerűen emelkedik: 2010 és 2013 között az ügyszám e tárgykörben kétszeresére, közel százra emelkedett. Szükség van tehát az alternatív vitarendezés beépítésére. Ezt igénylik a hozzánk forduló ügyfelek és elsősorban az ügyekben érintett és legveszélyeztetettebb gyermekek is.

A minisztérium által kidolgozott, az Európai Bizottság által támogatott projekt abból a megközelítésből indul ki, hogy a szülők kapcsolatának megromlása miatt a gyermek nem kerülhet a két szülő közötti harcvonalba. Mindenképpen segíteni kell a szülőket abban, hogy vitáikat megfelelő keretek között, megfelelő szakemberek segítségével, akár békés úton is rendezhessék.

A jogellenes gyermekelviteli ügyek a nemzetközi jellegű családjogi konfliktusok körébe sorolhatók, melyek megnyugtató megoldása mind a hatóságok, igazságszolgáltatási szervek, szakemberek, mind pedig a szülők részére is komoly megterhelést jelentenek.

A mediáció kézenfekvő előnyeit a hagyományos, pereskedéssel és végrehajtással járó vitarendezéshez képest hosszan lehetne sorolni. Ehelyett beszédesebb egyetlen adatot idézni: a mediáció során kötött megállapodások 85-90 százalékát a felek betartják, vagyis mindössze az esetek 10 százalékában fordul elő a megállapodás nem megfelelő teljesítése.

A mediáció egyik legnagyobb előnye, hogy még abban az esetben is kedvező a hatása, ha végül nem kerül sor megállapodásra, mert a felek közötti jövőbeni kommunikációra így is jótékony hatással van. A mediáció képes feloldani akár évtizedes ellentéteket; egy képzett és megfelelő gyakorlattal rendelkező mediátor képes ugyanis úgy irányítani a felek közötti beszélgetést, hogy az reménytelennek tűnő helyzetben is eredményre vezessen.

Magyarországon a mediáció jogszabályi háttere nemzetközi összehasonlításban is jó, előremutató. A jogalkotás oldaláról tehát minden feltétel adott a mediáció terjedéséhez. Most a gyakorlati szakemberek ideje jött el, akik szakmai tapasztalataikkal képesek tartalommal megtölteni a jogi szabályozást.

Ahhoz, hogy hazánk a mediáció alkalmazásában is élen járjon, nagyon fontosak az újszerű, merész kezdeményezések, melyek közé ez a projekt is besorolható. Komoly szerep hárul azon civil szervezetekre, melyek abból a célból jöttek létre, hogy szakmai háttérrel adjanak a „piacon” működő mediátorok részére. Az Igazságügyi Minisztérium szívesen fogadja ezeket a kezdeményezéseket.

Tekintettel arra, hogy Magyarországon jelenleg nagyon kevés a tapasztalat a jogellenes gyermekelviteli ügyekben alkalmazható mediációval kapcsolatban, ezért a projekt egyik fontos célkitűzése, hogy tanuljunk partnereinktől. Franciaország és Németország már rendelkezik kialakult jó gyakorlatokkal, melyek megismerésére kitűnő lehetőség ez a kézikönyv.

Milyen elképzelésünk van a jogellenes gyermekelviteli ügyekben meghonosítandó mediációról? A szakmai alapkonceptiót a Nemzetközi Magánjogi Főosztály elkészítette, ennek lényege, hogy a már meglévő, regisztrált mediátorok közül a téma iránt érdeklődőket részesítsenünk külön képzésben. A mediátorok nyilvántartására, a velük

történő kapcsolattartás, felkérésük egy-egy ügy elvállalására a központi hatóság mellett kialakítandó összekötő pont feladata lenne. A központi hatóság ennek birtokában ajánlja majd fel a hozzá forduló ügyfélnek a mediáció lehetőségét.

Nyilván számos nyitott kérdésre kell még választ találnunk. (Ilyen például az, hogy bár a mediáció olcsóbb a hagyományos eljáráshoz képest, és a felek és a társadalom számára is kisebb költséggel jár, mégsem mindenki engedheti majd meg magának, hiszen itt gyakran szorult helyzetben lévő felekről van szó.)

A hazai, uniós és nemzetközi jogi háttér és intézmények rendelkezésre állnak, vagy a hiányzó elemek könnyen megteremthetők. A kereteket szakmai és emberi kvalitásokkal kell kitölteni.

Milyen profillal kell rendelkeznie majd annak, aki jogellenes gyermekelviteli ügyekben sikerrel akar közvetíteni?

Az eszményi mediátornak ebben az ügykörben különleges empátiával kell rendelkeznie. Nem szabad elhamarkodott erkölcsi ítéletet hoznia talán még saját magában sem arról, aki a szülők közül vétkesebbnek tűnik számára. Az ő feladata a megértés, nem az ítélet – csak így nyerheti el mindkét fél bizalmát. (A megértés nem azonos az igazolással, a felmentéssel: ez sem az ő feladata.)

A jó nyelvtudás nyilván szükséges, de nem elégséges feltétel. A mediátornak meg kell értenie a feleket elválasztó

kulturális különbségeket, párbeszédet kell tudnia folytatni nem csak velük, hanem azzal a kultúrával, amelyből érkeznek és ahová esetleg visszatértek.

Végül pedig visszatérünk a szív problémájához: a mediátor legyen elfogulatlan, de ne legyen, nem lehet közömbös.

Vannak olyan bonyolult ügyek, ahol a szövevényes tényállás és az ütköző emberi és szakmai érvek útvesztőjéből csak a szív bölcsességével, a szenvedély fényénél lehet a kiutat megtalálni és megmutatni azoknak, akik talán nem is egészen tudatosan hozták magukat és gyermeküket mármár megoldhatatlan helyzetekbe.

A gyermek mindig áldozat ezekben az ügyekben, tehát sajátos áldozatvédelemről is gondoskodik a mediátor. De a szülők is lehetnek áldozatok – esetleg saját tévedéseik, rossz döntéseik áldozatai, amelyek következményeit ők és mások is viselik. A néhai Popper Péter pszichológus számolt be a költő Pilinszky Jánossal folytatott beszélgetéséről, aki ezt mondta neki: „Ti, szakértők problémákat láttok, amikre megoldás szükséges. Az élet azonban dráma, ahol irgalomra van szükség.” Irgalomra és, tegyük hozzá, bizalomra. Ha ezt sikerül újjáteremteni a hibázó és a megsebzett felekben egyaránt, az az igazságszolgáltatásba vetett közbizalmat is erősíti majd.

A mediáció fogalma, általánosságok a mediációról

Írta: Dr. Gyengéné dr. Nagy Márta, bíró

A hagyományos vitarendezési formával, a peres (bírószági) eljárással szemben a mediáció úgy definiálható, mint egy sajátos, permegelőző, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, melynek célja a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján a vitában nem érintett, harmadik személy bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása.¹

A pert megelőző közvetítés tipikusan a bíróságon kívüli közvetítés (*out of court mediation*), amelyet a bírósági szervezethez közvetlenül nem kapcsolódó szervezetek, magánszemély közvetítők nyújtanak. Másik lényeges sajátossága, hogy az önkéntes elhatározáson alapuló vitarendezés (*voluntary mediation*) során a felek jutnak el a mindkettőjük számára elfogadható megoldásig, tőlük függ, milyen gyorsan teszik ezt, s hogyan, mikor hajtják végre. A mediáció másik válfaja a bírósághoz kapcsolódó mediációs eljárás (*court-annexed mediation*) illetve maga a bírósági mediáció (*judicial mediation*). Bírósághoz kapcsolódó mediációs eljárásról és bírósági mediációról akkor beszélhetünk, ha a felek nemcsak a pert megelőzően,

¹ A közvetítői tevékenységről szóló 2002.évi LV. törvény 2. §

hanem a peres eljárás megindításakor, illetve a per folyamán, sőt később a pert követően, bizonyos esetekben a végrehajtási szakban is igénybe vehetik a közvetítést a bíróság ajánlása nyomán, a bírósági eljárás keretei között, bíró által megszabott határidőben. Erre mind az anyagi, mind az eljárásjogi törvényekben lehetőséget biztosít a jogalkotó, akkor is, ha egyébként külön törvény rendelkezik a közvetítői eljárás szabályairól. A bíróság által vagy azon keresztül nyújtott közvetítői szolgáltatásokat a bírósággal együttműködő mediációs szervezetek, vagy azok alkalmazásában álló mediátorok, vagy közvetítői képzésben részesült bírósági alkalmazottak, bírók végzik. A jogalkotó szándékától, az állami szerepvállalás mértékétől függően a felek számára vagy ingyenes a szolgáltatás, vagy a felek fizetik részben vagy egészben a mediáció költségeit, beleértve a mediátor munkadíját is.

A közvetítés helyszíne gyakran a bíróság épületében található. Magyarországon a bírósági közvetítés egy külön fejezetben jelenik meg a Közvetítői tevékenységről szóló törvényben, a közvetítői képzésben részesült bírók, bírósági titkárok, rendelkezési állományban levő nyugdíjas bírók ingyenesen végzik ezt a tevékenységet a bíróság falain belül.

A mediáció alkalmazásának egyik legfontosabb területe a családi mediáció. Sajátossága, hogy főként a válással és a szülői felügyeleti jogokkal, kapcsolattartással kapcsolatban felmerülő konfliktusokra reagál. Legfőbb célja, hogy elkerülje a pereskedés okozta hátrányos következményeket, az éles konfliktust enyhítse, a szülők felelősségérzetét

növelje a gyermekekkel kapcsolatos döntés meghozatalában. A családi mediáció szerepe abban rejlik, hogy a felek egyéni szükségleteik, és különösképpen a gyermekek érdekei mentén találják meg a legjobb megoldást egy működőképes egyezség létrehozásával. A működőképes azt jelenti, hogy a szülők a mediációs megállapodásban foglalt kötelezettségeiket a közös szülői felelősség szellemében gyakorolják, kölcsönösen megértik egymást, tiszteletben tartják a másik szülő helyét a gyermek életében.

A jogi szabályozás egyes esetekben a bíró részéről tájékoztatási kötelezettséget, a felek részéről részvételi jogot (*mandatory mediation*) vagy részvételi kötelezettséget (*compulsory mediation*) ír elő a mediációs eljárás alkalmazásához a családjogi perekben. Hazánkban az új Polgári Törvénykönyv IV. Családjogi Könyvében a házastársak a házassági bontóper megindítása előtt vagy a bontóper alatt – saját elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére – kapcsolatuk, illetve a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések megegyezésein alapuló rendezése érdekében közvetítői eljárást vehetnek igénybe. A közvetítői eljárás eredményeként létrejött megállapodásukat perbeli egyezségbe foglalhatják.² A szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben a bíróság indokolt esetben kötelezheti a szülőket, hogy a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében – ideértve a

² Ptk. 4:22. §

különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – közvetítői eljárást vegyenek igénybe.³ A bírói kötelezés nyomán a feleknek meg kell jelenniük a bírósági közvetítőnél, és részt kell venniük az első közvetítői megbeszélésen, de maga a mediációs eljárás a felek önkéntes beleegyezésével indulhat meg. A bíróság a házassági bontóperben a felek kérelmére a bírósági eljárás szünetelését állapítja meg, a szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése iránti perben pedig felfüggeszti a per tárgyalását a mediációs eljárás és a peres eljárás párhuzamos folytatásának elkerülése érdekében.

A jogellenes gyermekelvitel fogalma, jogszabályi háttere

Magyarország 1986-ban csatlakozott az 1980. október 25-i Gyermek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló Szerződéshez (továbbiakban: 1980-as Gyermekelviteli Egyezmény (1986. évi 14. tvr.) és annak végrehajtása érdekében miniszteri rendeletet alkotott (7/1988. /VIII.1./ IM rendelet), amely a jogellenesen Magyarországra hozott vagy itt tartott gyermekek visszavitelére vonatkozó nem peres eljárás rendjét szabja meg, s országunk, mint 2004. május 1. óta az Európai Unió

³ Ptk. 4:172. §

tagja – köteles a tagállamok közötti viszonyban – a Brüsszel IIA Rendelet alkalmazására is.

A jogellenes gyermekelvitel fogalmát a hazai joggyakorlat is az 1980-as Gyermekelviteli Egyezmény és a Brüsszel II A rendelet fogalomhasználata alapján értelmezi.

A gyermek elvitele vagy elrejtése jogellenes, ha az sérti az azon szerződő állam jogrendszere szerint egy személynek, egy intézménynek vagy bármilyen más szervnek – akár együttesen, akár külön-külön juttatott felügyeleti jogot, amelyben a gyermeknek az elvitelét vagy elrejtését közvetlenül megelőzően a szokásos tartózkodási helye volt, és ezeket a jogokat az elvitel vagy elrejtés időpontjában – együttesen vagy külön-külön – gyakorolták, vagy azok gyakorlásában éppen az elvitel vagy elrejtés akadályozta meg az arra jogosultakat.⁴

A Brüsszel II A rendelet fogalomhasználata alapján egy gyermek elvitele vagy visszatartása akkor jogellenes, amennyiben az sérti a bírósági határozat, jogszabály hatálya, illetve azon tagállam joga szerint jogilag kötelező megállapodás útján szerzett felügyeleti jogot, ahol a gyermek szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett.

A határokon átnyúló családjogi viták joghatósági kérdéseit illetően a nemzetközi joghatóság kérdését (azaz hogy melyik állam rendelkezik joghatósággal) meg kell különböztetni a belső joghatóság kérdésétől (azaz hogy egy

⁴ 1986. évi 14. számú tvr. 3. cikk

államon belül az adott kérdésben melyik bíróság vagy hatóság rendelkezik hatáskörrel). A joghatóságra vonatkozó szabályokat tartalmazó többoldalú szerződések rendszerint csak a nemzetközi joghatóság kérdéséről rendelkeznek, és a belső joghatóság szabályozását az egyes államokra bízzák.

A külföldről Magyarországra jogellenes elhozatal vagy ott visszatartás miatti visszavitel iránti kérelem elbírálására első fokon egy bíróságnak, a Pesti Központi Kerületi Bíróságnak van kizárólagos illetékessége. A jogellenes gyermekelviteli ügyekben az érdemi döntés folyamatában elsődleges kérdés a szokásos tartózkodási hely megállapítása, hiszen ez a legfőbb kapcsolótényező az európai családjogban mind a joghatósági, mind a kollíziós jogi rendelkezések körében.

A magyar bírósági gyakorlat az európai bírósági gyakorlatot követi a tekintetben, hogy minden egyes ügyben egyedi mérlegeléssel szükséges a szokásos tartózkodási helyet megállapítani. A magyar bírói gyakorlatra jellemző az ún. „vegyes megközelítés”, ami azt jelenti, hogy a tények mellett a szülői szándékot is mérlegeli. A szokásos tartózkodási hely megváltozásához szükséges az eredeti szokásos tartózkodási hely „ elvesztése” és az új szokásos tartózkodási hely „ megszerzése”. A magyar bírói gyakorlat szerint nem beszélhetünk új szokásos tartózkodási hely megszerzéséről, ha csupán néhány hónapos az ott-tartózkodás, ha a család egzisztenciális biztonsága nem teremtődött meg, és a szülők nem alakítottak ki olyan

közös otthont sem, amelyben a gyermek nyugodt, kiegyensúlyozott fejlődése biztosított lett volna.

A családok mobilitásával együtt járó problémák úgy merülnek fel a szokásos tartózkodási hely megállapításával kapcsolatban, hogy egyes ügyekben szinte megállapíthatatlan a szokásos tartózkodási hely, vagy egy gyermeknek kettő is van, illetve vagylagosak, egymással konkuráló tartózkodási helyek állapíthatók meg.

A hazai gyakorlat - az Európai Bíróság szemléletével összhangban – az Egyezmény alkalmazása során a gyermek elsődleges érdekének tekinti a megsértett szülői felügyeleti jog azonnali helyreállítását.

A magyarországi Kúria iránymutatásai szerint, ha a Hágai Egyezmény alapján visszaviteli eljárás folyik, a bíróság a szülői felügyeletet érintő perben semmilyen olyan intézkedést nem hozhat, amely az egyezmény céljával ellentétes, mindaddig, amíg nem születik határozat arról, hogy a gyermeket nem kell visszavinni. Azokban az esetekben, amikor Magyarország és az Európai Unió többi tagállama vonatkozásában a Brüsszel IIA rendelet 11. cikk (6) és (7) bekezdései értelmében a gyermeknek az elvitt megelőző szokásos tartózkodási helye szerinti EU tagállam bírósága rendelkezik joghatósággal, - szűk körben – a jogellenes gyermekelviteli eljárásban – a bíróság hozhat ideiglenes intézkedést a Brüsszel IIA rendelet 20. cikkének (1) bekezdése alapján. Hazánkban a jogellenes gyermekelviteli ügyekben eljáró bíróság az ügyek egy

résében a magyar jog szerint alkalmazható ideiglenes intézkedéseket – a védelmi intézkedéseket is beleértve – hoz, leggyakrabban a kérelmező szülő és a gyermek között az eljárás időtartamára, illetve a gyermek visszavitelének végrehajtásáig a kapcsolattartás szabályozása körében.

A Brüsszel IIA rendelet 11. cikkének (3) bekezdésében foglalt *hatbetes határidő betartásának* elősegítése érdekében a bíróságnak soron kívül kell eljárnia, a felek meghallgatását legkésőbb a kérelemnek a bírósághoz érkezésétől számított 8. napra kell kitűzni. A fellebbezési határidőre nincs speciális rendelkezés (általános 15 napos fellebbezési határidő). A magyarországi gyakorlatban tanúk meghallgatására nagyon szűk körben kerülhet sor. *A felek által csatolt iratok, e-mailek, sms-ek, skype beszélgetések, hangfelvételek képezik a bizonyítékokat.* Ritkán kerül sor szakértő kirendelésére, környezettanulmány beszerzésére, de egyre növekvő számban *hallgatja meg a bíró közvetlenül a kiskorú gyermeket* – az általános európai gyakorlattal egyezően és nyilvánvalóan a gyors döntés kényszere miatt is.

A *meghallgatásra* a felek távollétében és általában kirendelt ügygondnok jelenlétében kerül sor, melyről a bíró hangfelvételt készít, s utóbb ezt ismerteti a felekkel. A végrehajtási jogszabályok lehetővé teszik a gyermek tényleges tartózkodási helyén történő végrehajtást, illetve a kötelezett és más személyek eltávolítását a gyermek átadásának helyszínéről a végrehajtást akadályozó magatartásuk esetén. A bíróság az önkéntes teljesítés

elmaradása esetén a gyermek rendőrség közreműködésével történő átadását rendeli el. E közben a gyermek érdekeinek védelméről a gyámhatóság gondoskodik.

A Magyarországról jogellenesen elvitt gyermekek ügye miatti eljárásban a magyar Központi Hatóság, az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Magánjogi Főosztálya jár el. Az 1980-as gyermekelviteli egyezmény végrehajtásáról szóló jelenleg hatályos 7/1988. (VIII.1.) IM rendelet a magyar Központi Hatóság feladatkörének szabályozására terjed ki, összhangban az egyezmény 7. cikkével és a Brüsszel II A rendelet 55. cikkével. A magyar központi hatóság külföldre irányuló kérelmek esetén a magyarországi kérelmezők részére már a gyermek Magyarországra való visszaadása iránti kérelem elkészítéséhez jogi segítséget nyújt és az iratok idegen nyelvre történő fordíttatását is költségmentesen biztosítja számukra. A kérelmet a külföldi központi hatóság részére továbbítja, amelyhez a magyar jognak az adott ügyben releváns rendelkezéseit törvénybizonyítvány formájában csatolja. Feladata az eljárás folyamán a külföldi központi hatósággal való folyamatos kapcsolattartás, és a kérelmező tájékoztatása a kapott információkról.

A központi hatóság által megküldött visszaadási kérelmekben a hatóság külön figyelmet fordít arra, hogy a gyermek külföldre vitelét megelőző magyarországi szokásos tartózkodási helyét lehetőség szerint okiratokkal igazolja a külföldi bíróság számára. Tapasztalatok szerint a külföldi bíróságok számára a gyermek magyarországi szokásos

tartózkodási helyének alátámasztására megküldött bizonyítékok (pl. óvodai vagy iskolalátogatási igazolások, orvosi ellátásról szóló igazolások) legtöbb esetben megfelelően igazolják a magyarországi tartózkodási helyet.

A korábbi bonyolult hazai szabályozás miatt nagy nehézséget okozott a külföldi bíróságok számára a gyermekelvitel magyar jog szerinti jogellenességének megállapítása. A magyar jog speciális szabályozása (a nála elhelyezett gyermeket a szülő egy éves időtartamon belül jogszerűen viheti külföldre) az egyezmény szerinti megtagadási okok (egyezmény 12., 13., és 20. cikkei) alkalmazására nagyobb teret biztosított a külföldi hatóságok számára, illetve a Brüsszel II A rendelet alkalmazhatóságát is nehezítette, mert az egy évet meghaladó tartózkodás esetén már korlátozódik a jogellenesen külföldre vitt gyermekek visszavitelének esélye. A megtagadási okok közül a leggyakrabban hivatkozott a 13. cikk szerinti ok, a gyermek súlyos testi vagy lelki károsodásának veszélye.

Tagállami viszonylatban a magyar központi hatóság – ha már történtek gyermekvédelmi intézkedések – az intézkedő hatóságtól beszerzett igazolással igazolja a külföldi hatóságnak, hogy megfelelő intézkedések történtek annak érdekében, hogy visszavitele után biztosítsák a gyermek védelmét. Ha azonban még konkrét intézkedések nem történtek, a magyarországi gyermekvédelmi rendszerről ad széles körű tájékoztatást (amelyet szükség szerint kiegészít pl. a távollátásra vonatkozó szabályozás bemutatásával). A külföldi bíróságok e tájékoztatást a legtöbb esetben

elfogadják és a gyermek veszélyeztetettsége esetére azt kielégítőnek tartják.

Az új hazai szabályozás⁵ már a külföldön való tartózkodás céljához kötöten (pl. a gyermek egy iskolaévet angol nyelvterületen kíván végezni) írja elő a különélő szülő hozzájárulásának szükségességét, mely mindig belátható időtartam, ami lehet hat hónap, de akár két év is, és a különélő szülő által is megismerhető, ellenőrizhető tartózkodási helyet jelent. A lényeg, hogy átmeneti jellegű külföldön tartózkodásról legyen szó, a gyermek szokásos tartózkodási helye változatlanul Magyarország maradjon.

A letelepedési célú külföldre távozás nevesítése⁶ pedig azt jelenti, hogy ilyen esetekben nem egyszerűen a gyermek huzamos külföldi tartózkodásához, hanem kifejezetten a külföldön történő letelepedéshez kell hozzájárulnia a szülőnek. Vagyis olyan „végleges” külföldre költözésről van szó, amely pl. akkor történik, ha a gyermeket gondozó szülő újabb házasságot köt egy másik államban élő személlyel és „családegyesítés” céljából a gyermekkel együtt hozzá kíván költözni. Az ilyen jellegű információ visszatartása, a vonatkozó törvényi rendelkezés kijátszása a gyermek jogellenes elvitelének megállapítását és

⁵ Ptk. 4:152. § (5) bekezdés: A gyermek huzamos időn át – így tanulmányok folytatása, munkavállalás vagy más hasonló célból – önállóan vagy egyik szülőjével mindkét szülő egyetértésével tartózkodhat külföldön.

⁶ Ptk. 4:152. § (6) bekezdés: A gyermek letelepedés céljából történő külföldre távozásához erre vonatkozó szülői engedély szükséges.

visszavételének elrendelését vonhatja maga után a Brüsszel II A. Rendelet, illetve a Hágai Egyezmény rendelkezéseinek megfelelően.⁷

A projektben részt vevő országok saját tapasztalatai

Franciaország

Írta: UTE BRIANT, AMORIFE International

2010 vége óta a BECCI (Nemzetközi Polgári és Kereskedelmi Jogsegélyiroda) létrehozott egy AMIF-nak (Nemzetközi Családjogi Mediációs Támogatás) nevezett struktúrát. 2012-ben a francia Igazságügyi Minisztérium a BECCI-t nevezte ki francia központi hatóságnak. Ez a szolgálat a DACS-hoz (az Igazságügyi Minisztérium polgári és igazságügyi igazgatósága) tartozik.

A központi hatóság feladata a jogellenes nemzetközi gyermekelviteli ügyekben született alábbi egyezmények végrehajtása:

- A gyermekek jogáról szóló nemzetközi egyezmény

⁷ Boros Zsuzsa-Katonáné Pehr Erika-Kőrös András-Makai Katalin-Szeibert Orsolya: Polgári jog Családjog Kommentár 245. oldal

- Hágai Egyezmény
- Brüsszel IIA rendelet
- Luxemburgi Egyezmény
- A Franciaország és más államok (pl. Libanon, Marokkó) közti kétoldalú vagy többoldalú egyezmények

A hatóság kérelmezőként jár el, megkeresi külföldi társszervét, a fent említett egyezmények célkitűzéseinek elérése érdekében (a gyermek Franciaországba való visszavitele iránti kérelem, vagy láthatás iránti kérelem, ha az elvitt gyermek külföldön van), vagy:

Kérelmezett hatóságként jár el, amikor – szintén a fent említett célból (a gyermek külföldre való visszavitele iránti kérelem, vagy láthatás iránti kérelem, ha az elvitt gyermek Franciaországban van) – a szóban forgó ügyben az illetékes nemzeti bírósághoz fordul.

Franciaország semmilyen anyagi támogatást nem nyújt a nemzetközi családjogi mediációhoz az abban résztvevő személyeknek.

Az AMIF közzéteszi a nemzetközi családjogi mediátorok országos listáját. Évente szervez értekezlet számukra párizsi hivatalában. E találkozón kívül nincs kapcsolat az egyes szervezetek között.

Az AMIF tehát referenciaként szolgál az AMORIFE International és más, a nemzetközi családjogi mediációban tevékenykedő szervezetek számára. Vajon szervezetünknek a mediációs szervezetek mögött álló francia technikai és jogi háttérrel kell biztosítania, vagy inkább továbbra is mi magunk végezzünk mediációs eljárásokat?

A nemzetközi családjogi mediáció két alaptípusát különböztethetjük meg:

1/ Egyezmények szerinti nemzetközi családjogi mediáció

A különböző francia nemzeti struktúrákat illetően a legtöbb, nemzetközi családjogi mediációban kezelt ügy ide tartozik.

Az ügyfél vagy a központi hatósághoz fordul (amely az ügygel foglalkozik), vagy a nemzetközi családi mediátorok listájáról választ. Az is előfordul, hogy valakit egy harmadik fél irányít szolgálatunkhoz. Egy atipikus példa: egy szociális munkás a Saône et Loire tartományban (Franciaország) lakó nagyszülőknek megadja az AMORIFE Internationale elérhetőségeit. Ők felhívják bennünket.

Francia lányuk egy szlovén állampolgárral házasodott meg, és Németországban, a müncheni régióban élnek. Két gyermekük születet házasságukból Németországban, akik francia-német kettős állampolgárok. Az anya is kettős állampolgár (francia-német) lett, akárcsak az apa (szlovén-német). Az anya rákban elhalálozik Münchenben. Az apa minden kapcsolatot meg kíván szakítani a francia családdal. A nagymama és a nagypapa a nagyszülők és unokáik közti generációközi kapcsolattartást lehetővé tevő francia jogra hivatkoznak. Németországban nincs ilyen jogszabály. Felvesszük a kapcsolatot az apával, és egy komediációs formátumú közvetítést indítunk egy Németországban élő francia-német mediátorral, valamint az AMORIFE International részéről Claudio Jacobbal.

Ezt a komediációt két okból indítjuk: az AMORIFE International nemzetközi családi mediátora nem beszél elég jól németül ahhoz, hogy levezessen egy mediációs eljárást, a német mediátor pedig elősegíti azt, hogy felvegyük a kapcsolatot egy olyan honfitársával, aki mindennel meg akarja szakítani a kapcsolatot, ami őt Franciaországra emlékezteti. Az apa attól tart, hogy a nagyszülők „elrabolják” a gyermekeket Franciaországba, és ezért csak Németországban engedélyezi számukra a látogatást. A nagyszülők öregszenek, és félnek attól, hogy elvesztik kapcsolatukat unokáikkal, akik már csak látogatásaik során beszélnek franciául. A mediáció folytatódik, és november végére olyan megállapodásokra kellene jutni, amelyek lehetővé teszik a gyermekek mozgását Németország és

Franciaország között, amikor mindkét országban iskolai szünet van, hogy franciaországi unokatestvéreikkel szorosabb kapcsolatot alakíthassanak ki.

A fenti példa azt szemlélteti, hogy a lefolytatott nemzetközi családügyi mediációk többsége nem jogellenes gyermekelvitelről szól, ezért számunkra restriktívnek és nem megfelelőnek tűnik a nemzetközi családügyi mediációk okok szerinti megkülönböztetése. A jogellenes gyermekelvitel súlyos esetek, és a gyermek érdekét semmibe veszik, de mit mondhatunk a gyermek érdekéről a fenti példánkban? Az egyik szülő halála, amely miatt a „szülő általi jogellenes elvitel” értelemszerűen nem következhet be, csökkenti-e vajon a gyermek érdekének fontosságát? Egy anya vagy egy apa fontosabb lehet-e, mint az apai vagy anyai ágú család?

Az AMORIFE International évente 5-10 nemzetközi családügyi mediációt folytat le. Az AMIF közlése szerint 20-30 nemzetközi mediációt. A francia névjegyzékben szereplő egyes szervezetek semmilyen nemzetközi mediációt nem folytatnak, a többiek évi 2-3-at. Így az a becslés adható, hogy évente mintegy ötven, egyezmény szerinti nemzetközi családügyi mediáció valósul meg, miközben kétszer vagy akár háromszor ennyire lenne igény. A fő akadályt az anyagi vonzat jelenti. Az AMIF-nál a mediációs ülések ingyenesek, a többi szervezetnél fizetősek, vagy átalánydíjazással (500-650 euró/fő), vagy ülésenkénti (70-150 euró/ülés/fő) fizetés lehetséges, egy ülés körülbelül kétórás. Az átalánydíjazás esetén az az érdek, hogy egy mediációt

például két hétvége alatt le lehessen folytatni. Skype-on fejenként 70 euró a díjazás, ami bankkártyával vagy PayPal-lal fizethető meg az AMORIFE International-nak. Egy külföldi mediátorral folytatott komediáció esetében ehhez hozzájön még ennek a mediátornak a saját országában irányadó díjazása. A nemzetközi családjogi mediációkban 2-9 ülésre kerül sor.

2/ Nemzetközi családjogi mediáció a bíróságokon

A legtöbb bírósági eljárást követően színre lép az AMIF. Néhány ügyet más struktúrák visznek. Az AMORIFE International elfogadja a jogi segítségnyújtást, így az ebben a költségkedvezményben részesülők minden nehézség nélkül részt vehetnek az eljárásban. Elfogadjuk a bankkártyás és a PayPal-on keresztüli fizetést is, és Skype-on is folytatunk megbeszéléseket, amely szintén megkönnyíti a mediációs eljárásban való részvételt. A fő akadály itt is anyagi természetű (lásd előző bekezdés).

Az AMORIFE International évente egy-két bírósági családjogi mediációs eljárást intéz, miközben körülbelül húsz ílyet kérnek.

Az AMIF körülbelül húsz, a többi szervezet pedig 0-2-3 nemzetközi bírósági mediációs eljárást folytat. Ebbe nem értendők bele az ügyvédek által mediáción kívül tett bírósági megkeresések.

Szintén nem vesszük itt figyelembe a „távmediációt” (pl. Franciaország és a tengeren túli területek között), ezek megduplázzák az AMORIFE International által végzett „nemzetközi” mediációk számát. A díjazás megegyezik a fentivel. A gyermekeket nem érintő nemzetközi mediációkat sem számítottuk bele.

Következtetések

A nemzetközi jognak és a nemzetközi családjogi mediációnak együtt kell dolgoznia, hozzájárulni a nemzeti jogszabályok harmonizációjához egy uniós szabályozás kialakítása érdekében, például egy uniós házasságfelbontási eljárás létrehozásával.

Az AMORIFE International az egész világot átölelő hálózatként működik, és úgy véljük, hogy szolgálatunkat, ahogy más szervek esetében is, közvetlenül a központi hatóságnak kellene megbíznia, amely vállalhatná a nemzetközi családi mediációt nyújtó személyek és szervezetek felügyeletét. Tervezzük, hogy hamarosan az európai városok testvérvárosi bizottságaira támaszkodva fogjuk népszerűsíteni a nemzetközi mediációt.

Már létezik a mediátorok európai viselkedési kódexe, a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet pedig kiadta a bevált gyakorlatok iránymutatását. Lehet, hogy eljött az ideje egy, a nemzetközi családjogi mediációra vonatkozó európai etikai kódex létrehozásának ?

Végezetül, egyértelmű kritériumokat kell megkövetelni a semmilyen etikát nem tisztelő « varázslósegédek » elkerülése érdekében.

A nemzetközi családjogi mediációs képzéseket harmonizálni kell, és európai szintű, minőségi képzést megkövetelni: ilyen például az AMORIFE International által szervezett DEMFI vagy a MikK képzése. Ki kell alakítani egy európai pénzügyi eszközt a nemzetközi családjogi mediációhoz folyamodni kívánó személyek számára.

Németország

Írta: Mary Caroll, MiKK, Németország

A központi hatóság az első érintkezési pont sok szülő számára, akik rájönnek, hogy gyermeküket jogellenesen vitték el egy másik országba, különösen, ha a két érintett ország részese az 1980. október 25-i hágai egyezménynek. 2013-ban a német központi hatóságnak, a bonni Szövetségi Igazságügyi Hivatalhoz ⁸ 167 bejövő, 189 kimenő nemzetközi gyermekelviteli, valamint 76 kapcsolattartási kérelmet nyújtottak be. A visszaviteli kérelmeket természetesen közvetlenül a Németországba jogellenesen behozott gyermekek visszavitelében eljárni jogosult 22 német családügyi bírósághoz is be lehet nyújtani. Feltételezhető, hogy ez a szám megközelíti a közvetlenül a központi hatóságnak benyújtott kérelmek számát.

A visszaviteli kérelmek kezelése során a német központi hatóság mindkét szülőnek megküldi levélben a mediációra vonatkozó tájékoztatást. Ez egy aktív lépés a Szövetségi Igazságügyi Hivatal részéről, amellyel a szülőket egy, a gyermek(ek) mindenek felett álló érdekében álló békés megoldás megtalálására ösztönzi. A német központi hatóság még ennél is tovább megy: a hathavonta a hágai egyezmény szerinti ügyekben eljáró bírák részére tartott

⁸ www.bundesjustizamt.de/EN/Topics/citizen_services/HKUE/HKUE_node.html

háromnapos szakszemináriumok mindegyikének része a határon átnyúló gyermekelviteli ügyekben folytatott mediáció lehetőségeiről és esetleges előnyeiről szóló előadás, a szülőket és gyermekeket érintő nemzetközi mediációra specializálódott, MiKK nevű NGO-t pedig felkéri, hogy aktívan vegyen részt a szemináriumon, és tájékoztassa a hágai egyezmény szerinti ügyekben eljáró német bírakat a mediáció bírósági eljárás melletti lehetséges módzatairól.

A Németországban gyermekelviteli ügyeket tárgyaló bírák többsége így jól tájékozott a mediációt illetően, és úgy értékeli, hogy az sok, konfliktusban álló szülő számára járható út lehet. Optimális esetben a mediáció lehetővé teszi számukra, hogy közösen jussanak olyan eredményre, amely nem csak gyermekük legfőbb érdekét, hanem saját körülményeiket és érdekeiket is figyelembe veszi. Ha a szülőknek nem is sikerül a mediációt írásos egyezséggel zárni, amit a tárgyaláson a bíró elé terjeszhetnek, általában a köztük meglévő kommunikáció javul, ami pozitív lépésnek tekinthető az érintett gyermek(ek) jövője szempontjából. A német központi hatóság, számos, gyermekelviteli ügyben eljáró német családjogi bíró és a MiKK közti szoros együttműködés kulcsfontosságú volt az ilyen ügyekben a mediáció mint sok szülő számára megfontolni érdemes opció létrejöttének elősegítésében.

A MiKK 2002-ben a német családi mediátori munkacsoport kezdeményezéseként indult azzal a céllal, hogy igen összetett és érzelmileg túlterhelt nemzetközi

gyermekelviteli ügyekben kidolgozza, és lebonyolítja a mediációt. 2008-ra a MiKK jelentősen kibővült, és hivatalosan is elindult határon átnyúló gyermekelviteli ügyekben és egyéb kapcsolódó ügyekben való mediációval foglalkozó nonprofit NGO-ként. A MiKK azóta egyre inkább elismert lett, többnyelvű, szakosodott mediátorainak hálózata és a területen végzett nemzetközi képzési programjai révén.

A MiKK-nek Németországban több mint 100 képzett mediátorból álló tagsága van, világszerte pedig egy több mint 500, nemzetközi gyermekelviteli ügyekben való mediálásra kiképzett mediátort magában foglaló hálózata. Ahogy azt a 2007-es Wroclawi Nyilatkozatban⁹ rögzítették, a MiKK az ilyen összetett és érzelmi téren kihívást jelentő ügyekben egy olyan mediációs modellt propagál, amely minden mediáció esetén két komediátort foglalkoztat, egyikük jogászai háttérrel és az ilyen ügyek jogi aspektusainak alapos ismeretével rendelkezik, másikuk pszichológiai/szociológiai háttérrel. A mediátoroknak együttesen a szülők kulturális és nyelvi hátterét valamint nemét kell tükrözniük. Fontos továbbá a haladó szakmai képzés az ilyen ügyekben eljáró kvalifikált mediátorok számára.

2013-ban a MiKK közel 160 megkeresést kapott szülők általi gyermekelviteli ügyekben, ami tükrözi az állandó éves növekedést 2008 óta, amikor 40 üggyel kellett

⁹ www.mikk-ev.de/english/codex-and-declarations/wroclaw-declaration

foglalkozniuk. Minden megkeresés a mediációra vonatkozik. Ez az első lépés a gyakran igen hosszú időt igénybe vevő belföldi és külföldi telefonhívások, e-mailek, kutatások, szülőkkal és ügyvédekkel, a központi hatóságokkal, bírakkal, gyámügyi intézményekkel és egyéb illetékes hatóságokkal és szervezetekkel való kapcsolatfelvételek sorában. A MiKK konzultánsai számára nem szokatlan, hogy akár 40 órát dolgozzanak egy adott ügyön.

A megkeresések így csoportosíthatóak: hágai egyezmény szerinti ügyek (48 ügy, 40 esetben a megkeresés idején már benyújtottak egy egyezmény szerinti kérelmet) és nem a hágai egyezmény szerinti ügyek (8 megkeresés), elvitel megelőzése (24 ügy), nemzetközi felügyeleti jog, szülői felelősség és kapcsolattartási ügyek (45 ügy), egyéb, a gyermekelvitellel és mediációval kapcsolatos ügyek (39 ügy). 2013-ban 69 megkeresés irányult közvetlenül egy már megindított, szülő általi gyermekelviteli eljárásra. Az esetek 77 %-ában az anya volt az elvivő szülő (69 ügy), a fennmaradó 23 %-ban (15 ügy) pedig az apa. A fenti megoszlás összhangban áll az elmúlt évek trendjével. 43 esetben az egyik szülő vette fel elsőként a kapcsolatot a MiKK-kel. További 27 esetben pedig vagy a német vagy más központi hatóság, egy német családjogi bíróság bírója, egy ügyvéd, egy gyám vagy egy mediátor. A fennmaradó 38 ügyben az egyik szülő családja vagy barátai, a gyámhatóság vagy más hatóság vagy szervezet munkatársa volt a kezdeményező.

A kapcsolatok fokozódó globalizációját az anyák származási országainak széles skálája is tükrözi (45 különböző ország) a MiKK által 2013-ban kezelt ügyekben, a legnagyobb csoportot a német anyák képezték (56 ügy), őket követte az USA (11 ügy), az Egyesült Királyság (6 ügy), Lengyelország (5 ügy), Magyarország (4 ügy) és Franciaország (3 ügy). 2013-ban a MiKK-hez gyermekelviteli ügyekben folytatandó mediáció iránt intézett megkeresések által érintett apák 37 különböző országból származtak, köztük Magyarországról és Franciaországból.

A MiKK 29 ügyben szervezett komediációs csapattal mediációt 2013-ban (lásd a MiKK mediációs modelljének részleteit fentebb). Bár a szülők közti kommunikáció jelentősen javult a mediáció során illetve annak eredményeként, amit az ügyben eljáró bírák és a konfliktusban álló szülők visszajelzései is megerősítenek, írásos egyezség a mediáció révén csak öt ügyben született. A fennmaradó ügyekben a szülők különböző okokból nem vállalták a mediációt. Ez általában a mediáció finanszírozásának és/vagy a mediáció melletti elköteleződésre egyik vagy mindkét szülő hajlandóságának hiánya miatt történt. 2013-ban a német központi hatóság három esetben finanszírozta anyagi támogatást igénylő párok mediációját. Nincs statisztika azokról az esetekről, amikor a mediátorokat közvetlenül a MiKK online elérhető mediációs névjegyzékéből keresték meg, de feltételezhető,

hogy ezek száma hozzávetőlegesen megegyezik a MiKK által közvetlenül szervezett mediációkéval.

A MiKK jelenleg egy olyan koncepciót tesztl, amelyet 2012-ben a hágai egyezmény szerinti – mint ismert, a kérelem benyújtásától számítva hat hét alatt lezárandó - gyermekelviteli ügyeket tárgyaló berlini családügyi bíróval, Sabine Brieger-rel dolgozott ki. A bíró két tárgyalási időpontot tűz ki, és mindkét szülőt idézi ezekre. A MiKK egy mediátora részt vesz az első, rövid tárgyaláson, ahol tájékoztatást ad a szülőknek a mediációról, és személyesen megismeri őket, ezáltal „arcot adva a mediációnak”. Ezen a tárgyaláson a bíró személyesen is szót emel a mediáció érdekében, és pár nappal későbbre kitűzi a második tárgyalást, időt hagyva az eljárás közben a szülőknek a mediációra, ha ezt kívánják. Ha a bíró személyesen is ajánlja a mediációt, egy mediátor pedig hajlandó egy komediátorral együtt elvállalni az ügyet záros határidőn belül, a szülőket ez arra ösztönzi, hogy így próbáljanak meg olyan békés megoldást találni, amely a gyermek mindenek felett álló érdekére összpontosít.

A mediáció az ilyen és más gyermekelviteli ügyekben mindig rövidtávú és intenzív; a gyermekük elvesztése miatt kétségbeesett szülők hatalmas nyomás alatt állnak, hogy megoldást találjanak, miközben a kommunikációjuk sokszor erősen gátolt. Ez a mediátortól speciális adottságokat igényel, képesnek kell lennie eskalálódott és szélsőséges emóciókkal terhelt konfliktusok kezelésére,

valamint alaposan ismernie kell a gyermekelviteli ügyek jogi korlátait és szoros határidőit.

A követelmények és a kihívások ellenére a mediáció megvalósítható opciónak bizonyul, ami tiszteletben tartja és megvédi az elvitt gyermekek szükségleteit Németországban, és a szülőknek segítséget nyújt határon átnyúló gyermekelviteli ügyekben a békés megoldás megtalálásához. Az elvitt gyermekek érdekében reméljük, hogy a mediáció világszerte elterjed sok elkeseredett szülő egymásban ellenfelet látó „nyerni vagy veszteni” megközelítésének alternatívájaként.

A mediáció specialitásai a jogellenes gyermekelviteli ügyekkel összefüggésben – mire kell figyelnie a mediátornak illetve milyen típusú mediáció ajánlott (on-line megoldások)

Írta: Ute Briant, AMORIFE International

Előjáróban jeleznünk szükséges, hogy számos jogellenes gyermekelviteli ügyet azért nem kezelünk, mert egyes családok nem tudják, mit kell tenniük vagy hogyan, és mivel az erre a módszerre vonatkozó információ nem érhető el mindenki számára, főként akkor, ha a gyermek még nincs tanköteles korban.

Minden gyermekelvitel mögött olyan személyeket találunk, akik bonyolult helyzetben vannak. Sokszor a félelem, a harag, a szomorúság vagy a kétségbeesés sarkall cselekvésre, és ez leküzdhetetlen konfliktushoz vezet.

A mediációs eljárás során a konfliktuskezelésnek köszönhetően változhat vagy enyhülhet a helyzet.

Franciaországban a kiskorúak tankötelezettsége 6-16 éves korig tart.

Így az alábbi három esetet kell megkülönböztetnünk:

A/ 6 év alatti gyermek

B/ 16 év feletti gyermek

C/ 6 és 16 év közötti gyermek

A jogellenes gyermekelvitellel összefüggésben mindenféleképpen sor kerül nemzetközi családjogi mediációra az alábbi esetekben:

1/ A peres felek egyikének (az „elvívő” vagy az „áldozat” szülő) kezdeményezésére

2/ Igazságügyi (ügyvéd, ügyész, bíróság, fellebbviteli törvényszék vagy központi hatóság általi) kezdeményezésre

A/ 6 év alatti gyermek

0-tól 6 éves korig: a szülők gyakran meg vannak zavarodva, és olyan helyzetekkel találkozunk, amelyekben az érintettek nem mernek lépéseket tenni a gyermek életkora miatt, pl. olyan apák, akik tudják, hogy a gyermeket még szoptatja az anya.

Így több esetben is kerestek meg mediáció iránt olyankor, amikor a gyermek elvitele óta már több mint egy év eltelt, és az egyetlen „bizonyíték” a szülő bizonyos idő óta meglévő külföldi elérhetősége.

Kérdésünkre – miért nem fordultak bírósághoz, vagy tettek feljelentést? – a válaszok az alábbi két kategóriába sorolhatóak:

- „úgy gondoltam, majd megoldódik, azt ígérte nekem, hogy viszontlátom, fényképet is kaptam tőle, és telefonon is hallhattam őt...”
- „ő még kicsi, és mivel még nem jár iskolába, nem akartam botrányt...”

Ezek gyakran kényes helyzetek, mivel az „elvivő” szülő beilleszti a gyermeket a fogadó ország környezetébe (orvosi felügyelet, bölcsőde stb.) az „áldozat” szülő pedig nem észleli a tényleges helyzetet, nem is tudja egyébként, hogy mit akar valójában. Az általunk megismert ügyek

többségében az anyák az „elvivők”, az apák pedig az „áldozatok”.

Javaslatunk az, hogy a családi konfliktusok kialakulásakor a megelőző jellegű családjogi mediációt nemzetközi szinten is hirdessük. Arra lenne szükség, hogy az EU egy olyan reklámfilmot készítsen, amelyet minden nyelvre lefordítanak, és mozikban, televízióban sugároznának. Tájékoztatást kell adni orvosi és kórházi rendelők várótermeiben, iskolákban, gimnáziumokban, egyetemeken, fel kell tüntetni ezt a lehetőséget a „livret de famille”-ban ¹⁰, az egészségügyi kiskönyvekben stb.

Hogyan segíthetnének a központi hatóságok olyan helyzetekben, amikor letelt az egyéves határidő, és így a nemzetközi jog már nem hívható segítségül? Ott van még természetesen a gyermekek jogairól szóló nemzetközi egyezmény, de hogyan segítsük a mediátorokat, ha az idő szorítja a tárgyalásokat?

Egy bírósági mediáció keretében felmerül a gyermek meghallgatásának kérdése is: nem kellene-e egy minden államra vonatkozó európai jogszabály, hogy a gyermek mindenütt megfelelő körülmények között és főként minden országban egységesen ugyanattól az életkortól hallgattasson meg?

¹⁰ Franciaországban a születési anyakönyvi kivonatokat tartalmazó kiadvány

A nemzetközi családjogi mediátort e keretek közt az igazságszolgáltatási szerv jelölhetné ki a gyermek meghallgatására, és erről jelentést készíthetne. Ki is lehetne jobb helyzetben, mint egy mediátor ahhoz, hogy egy strukturált megbeszélést vezényeljen le, majd ezt a szülők közti tárgyaláson hasznosítani tudja? Ehhez megfelelő képzés szükségesek és a szakmai státuszról folytatott viták. Harmonizálni kell a lehetőségeket: egy nemzetközi családjogi mediátor vagy egy gyermekeket érintő ügyekre szakosodott ügyvéd talán jobb helyzetben van, mint egy bíró. És ha úgy véljük, hogy ugyanaz a mediátor hallgathatja meg a gyermeket abban az eljárásban, amit ő vezet a szülők részvételével, nem zárjuk ki annak lehetőségét sem, hogy ezt két külön mediátor végezze.

Kapcsolatot kell teremteni az ügyvédek és a mediátorok között is, akik tiszteletben tartva a megbeszélések tartalmának bizalmosságát, megbeszélést folytathatnának az ülések formájáról, számáról vagy az egyezségek létrehozásáról.

A nemzetközi családjogi mediátor számára nélkülözhetetlen eszközök az olyan távközlési programok, mint például a Skype.

Az e-mailes kommunikáció jogi hátterét illetően is írhatna elő az EU minden állam számára irányadó szabályokat.

Kíváncos-e a mediációs ülésekről felvétel készítése? Idevágó példa Québec: Aldo MORRONE, az ismert és

akkreditált nemzetközi családjogi mediátor majdnem mindig használta kameráját, hogy a megbeszéléseket filmre vegye, és rögzítse a Skype-kapcsolatokat, ami lehetővé teszi számára, hogy utána felülvizsgálva dolgozzon, és újra átvegyen néhány dolgot a nehézségben lévő személyeknél.

B/ 16 év feletti gyermek

A gyermek véleménye döntő ezekben az ügyekben, és semmilyen nemzetközi családjogi mediációt nem lenne szabad lebonyolítani a legalább 16 éves gyermeknek az eljárás kezdetekor való kötelező meghallgatása nélkül.

Egy ügyben jelenleg egy kényes helyzet áll fenn Franciaország és Svájc között (az apai család egy része Spanyolországban van). A 15 éves kiskorú anyjával Svájcban tartózkodik, miután Spanyolországban összeveszett apjával, aki Franciaországban él, és kizárólagos szülői felügyeleti joga van. Gyermekelvitel miatt Franciaországban tett feljelentést. Az anyát és a lányt is Svájcban hallgatták meg. Ők Svájcban jelentették fel az apát, a svájci hatóságok pedig nemrég jelezték az anyának és a gyermeknek, hogy feljelentésüket a francia hatóságnak továbbították. A gyermek nem jár iskolába. A mediációnak köszönhetően sikerült egy harmadik utat találni: franciaországi internátus, amíg az igazságszolgáltatás döntést hoz.

A nemzetközi családjogi mediátornak azonban nagyon óvatosnak kellé lennie, mivel gyorsan újabb „szociális

segítővé” válhat, ha olyan oktatási felügyeletet lát el, amelynek a mediációhoz már semmi köze. Az ügyvédek ugyanakkor nagyon leterhelik, és fokozottan figyelnie kell a jogászokkal folytatott megbeszélései tartalmára, mivel nincsen „felfegyverkezve” az ügyvédek jogi stratégiáival szemben, ugyanakkor nem temetkezhet teljes némaságba sem a bizalmasság ürügyén.

Hogyan nyújthatunk segítséget egy mediátornak, ha egy ügyben nyilvánvalóan olyan „kamaszkori válság” jelei mutatkoznak, amely szülői szakításhoz vezet? A jog papíron rendezzi a vitát, de mi van a valóságban?

Példánkban a helyzet összetett:

- az anya jogszerűtlenül jár el, ha befogadja a gyermeket az apa beleegyezése nélkül
- az apa arra használja jogi helyzetét, hogy az anyát támadja
- az anya kijelenti, hogy nem tehet mást, minthogy befogadja a gyermeket, aki megjelenik nála
- az anyát elhagyja barátja, mert a helyzet kezelhetetlenné válik
- a kamasz elkezd eltúlozni az apával való kapcsolata nehézségeit, és megtámadja mostohaanyját
- a rendőrség és az igazságszolgáltatás tehetetlensége miatt a kamasz öngyilkosságot kísérel meg, ami egy igazi kétségbeesésről tanúskodik

- az orvosok (pszichológus, általános orvos és pszichiáter) megerősítik a „királyi gyermek” mindenhatóságát
- az anya a mediátor segítségét kéri, hogy megoldást találjanak
- az apa ugyanezt teszi
- a Svájcban „menedéket kapott” kamasznak van egy barátja Franciaországban
- az ügyvédek mindkét félnél erős iratanyagot állítanak össze számos, felhalmozott tanúvallomással
- a kamasz a Skype-os medáció során válságba kerül, és azt mondja: „ha az kell, hogy apámat zaklatással vádoljam ahhoz, hogy meggyorsítsam a dolgokat, megteszem”
- a nemzetközi családjogi mediátor az irányított tárgyalás és a rejtett vagy implicit tanácsok közt navigál, hogy elkerülje a jövátéhetetlen hazugságokat
- a szupervízió melletti munka megmutatja a mediáció határait

Léteznek „magatartási szabályok”, a jogszabályi szövegek hasznosak a mediációs eljárás keretei szempontjából, de eredménytelennek bizonyulnak a lelki problémákkal szemben. Az ügyvéd a gyermek érdekében hivatkozva azt tanácsolja ügyfelének, hogy tartsa tiszteletben a nemzetközi egyezményeket. Márpedig az bizonyított tény, hogy egy gyermek jogellenes elvitele egy bonyolult helyzet

következménye, amely a mediátor részéről rendkívüli odafigyelést és óvatosságot igényel.

C/ 6 és 16év közti gyermekek

Itt merül fel a beiskolázás kérdése, az, hogy a gyermeket meg kell-e hallgatni vagy sem, és a gyermek valós érdekének megtalálása, figyelembe véve minden személy érdekét nem csak a szülői felügyelet jogosultját, hanem mindenkiét, akinek tényleges pozitív befolyása lehet a kiskorú fejlődésére.

A nyelvválasztás is fontos kérdés: hogyan követlehető meg, hogy egy szülői szakítás áldozataként esett gyermekek mind az anyai, mind az apai család nyelvét elsajátítsák? Könnyen el tudunk képzelni többnyelvű családokat is: hogyan kerülhetők el az elkerülhetetlen klisék, és tehető lehetővé a gyermek szabad választása, amint olyan korba ér, hogy tud választani? Ugyanez érvényes a vallási és egyéb kulturális vagy szokásbeli különbségekre: célszerű-e ateizmusra kötelezni egy gyermeket, akinek szüleit elválasztja a vallás? És főként: hogyan akadályozható meg, hogy visszafordíthatatlan cselekedetek kitörölhetetlen nyomokat hagyjanak a gyermek egész életén át?

Egy metodológián (Daniele GANANCIA figyelemreméltó könyvet írt a nemzetközi családjogi mediációról) és a kísérő szupervízióról szóló vitákon túl kötelezővé kell-e tenni a komediációt nemzetközi ügyekben? Legyen dupla

komediáció (két-két mediátor mindkét országban)? Tegyük-e kötelezővé a mediátorok szakmai tagozódását (például egy pszichológus végzettségű mediátorhoz egy jogász végzettségűt társítva)? Kötelezően egyenlő legyen-e a nemek aránya (egy férfi és egy női mediátor)? Mindez röviden a lényeg elfeledése, ami nem más, mint a mediációs kultúra.

Ma ugyanis bár a képzés lényeges, a dogmatizmus veszélye fenyeget Európa minden szegletében, az AMORIFE International pedig nagyon ügyel arra, hogy megőrizze az emberi jogoknak oly kedves univerzalitás jellegét.

Mіндеgy, hogy valaki színes bőrű, fehér vagy egyéb. Mindegy, hogy valaki eredetileg pszichológus, jogász, nevelő, tanár vagy építész. Mindegy, hogy valaki heteroszexuális, biszexuális, homoszexuális vagy éppen transznemű. A mediáció – akár a belföldi, akár a nemzetközi – nem fogadhat el restriktív, sőt, veszélyes alapelveket, amelyek azzal a kockázattal járnának, hogy a mediációs kultúrát egy domináns modell kultúrájává alakítanák át, elfeledkezve az egyes helyzetek sajátosságairól, az egyes személyek egyediségéről és annak lehetetlenségéről, hogy közös kísérési szabályokat alkossunk, mert bár bizonyos helyzetek hasonlíthatnak egymásra, mindenképp azt az elvet kell elfogadni, hogy minden helyzet egyedi.

Ez az egyetlen és kizárólagos alapelv határozza meg a nemzetközi családjogi mediátor munkáját, bármelyik országról, kultúráról, nyelvről vagy szokásról legyen is szó. A nemzetközi családjogi mediátor univerzális szakemberré válik, aki, hogy hatékony és nagyteljesítményű legyen, nyitottnak kell lennie minden, általa kezelt helyzet valóságára.

Következtetés

Ma már nem létezik jó vagy rossz modell, csak a béke iránti szétszórt akarat van a világ különböző részein. A széthúzáson túl sürgősen harmonizálni kell az európai gyakorlatokat, és integrálni az univerzalizmus fogalmát a mediáció kultúrájába. A jog csak egy viszonyítási alap kellene legyen, anélkül, hogy a tárgyalások alapkövévé váljon.

Egy összetört és csalódott szívnek nincsen sem feljebbvalója, sem istene, a mediációs tér pedig, amennyiben a társadalmi szabályozás által elfogadott és elismert, nem a moralizálás tere, hanem a humanizáció terévé válik.

A gyermek érdeke nem szabad, hogy elfeledtesse a gyermek fejlődéséhez szükséges személyek összességének érdekét, és ha utóbbi mindenként felett álló érdekéről beszélünk, célszerű megakadályozni, hogy ez az érdek váljon a jövő nélküli szakemberek céljává.

A nemzetközi családjogi mediátor alapja először is a mediációs kultúra elsajátítása. Ennek a mediációs kultúrának a megértése és asszimilációja nélkül minden szakember, bármilyen jó is legyen saját területén, csak egy szárnalmas mediátor lehet.

A mediáció több szemszögből – bíró, központi hatóság, mediátor, ügyvéd

Írta: dr Vajna Virág, mediátor

A közvetítéssel, mediációval történő vitarendezést ösztönözni kell azokban az ügyekben, melyek a családokat, a családok jövőbeni kapcsolatait, együttműködését érintik.

Fontos hangsúlyozni, hogy az , hogy milyen módon ajánlják fel a közvetítés lehetőségét a feleknek, döntően nagy befolyással bír a közvetítői eljárás sikerére. Ennek azért van jelentősége, mert a mediációs eljárás, még kevésbé ismert a széles nyilvánosság előtt, sokszor a szülők bizonytalanok, bizalmatlanok a módszer hatékonyságát illetően. Ezért a szülőket teljes körűen és őszintén kell tájékoztatni arról, hogy mit jelent a közvetítői eljárás, mit nem, milyen előnyökkel jár.

Informálni kell Őket arról, hogy a közvetítés lehetősége nem érinti a szülő azon jogát, hogy peres eljárást kezdeményezzen. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a békés folyamat eredményeként létrejött, egyezségeen alapuló megállapodások fenntarthatóbbak, hiszen a felek akaratát, tényleges szükségleteiket tartalmazzák. A mediáció nagyobb eséllyel vezet tartós megoldáshoz, ezért nagy valószínűséggel elejét veszi a sokszor éveken át tartó jogi eljárásoknak.

A jogellenes gyermekelviteli ügyekben több szakember jelenik meg a folyamatban, ezért fontos tisztázni, hogy az egyes szakembereknek mi a szerepe a mediációs eljárásban.

A mediátor szerepe a közvetítói eljárásban

A mediációs ülés előkészítése

A mediátor a mediációs ülés előkészítő szakaszában, különös figyelmet fordít arra, hogy megvizsgálja, hogy a mediációs eljárásba került ügy *alkalmas-e a mediációra*.

NEM MINDEN CSALÁDI ÜGY OLDHATÓ MEG MEDIÁCIÓVAL!

Nagyon fontos az alkalmasság vizsgálata, mind az ügy, mind az ügyben szereplők szempontjából, ez elsődlegesen a mediátor feladata. A mediátornak az előkészítés szakaszában, tisztában kell lenni azzal, hogy a *határokon átnyúló ügyeket bonyolult jogi helyzet jellemzi*.

Az előkészítésnek fontos része a *felekkel történő előkészítő beszélgetés*, melynek keretében, a mediátor részletesen tájékoztatja a feleket a közvetítói eljárás folyamatáról, a mediátor szerepéről a közvetítói eljárásban. Az előkészítő beszélgetésen a feleknek is lehetőségük van feltenni

kérdéseiket és megosztani esetleges aggályait. *A mediátor bevonhat olyan személyt is az eljárásba, aki noha az ügyben jogilag közvetlenül nem érintett, jelenléte mégis pozitívan befolyásolhatja az eljárás menetét.* Természetesen ehhez mindkét fél hozzájárulására szükség van, ilyen személy lehet valamelyik szülő új partnere, vagy nagyszülő. Az előkészítés lezárásaként a körülményektől függően megtörténik a mediációs ülés helyszínének és időpontjának kijelölése.

A mediációs ülés

A mediációs ülés mikéntje függ attól, hogy van-e lehetőség a személyes leülésre, vagy a nagy földrajzi távolság vagy egyéb körülmények miatt erre nincsen lehetőség, ezért más módon kell a mediációs ülést levezetni. (pl. skype)

Ha a felek személyesen vesznek részt az ülésen a mediátor feladatai:

- A mediációs ülés bizalmi légkörének a megteremtése, elismerése annak, hogy a felek erőfeszítést tesznek azért, hogy a közöttük lévő konfliktust békésen oldják meg.
- A mediátor az ülésen is ismerteti a mediátor szerepét, nevezetesen, hogy a mediátor, nem dönt,

nem javasol, nem ítélik, a folyamatért felelős, és nem az eredményért.

- Biztosítja a feleket arról, hogy a közvetítői eljárás, nem hatósági eljárás, de az itt született megállapodás a hatóság előtt felhasználható, hatóság előtt jóváhagyható.
- Értő, aktív figyelemmel meghallgatja a feleket, biztosítva a közvetítői eljárás során a felek közötti erőegyensúlyt.
- A mediációs ülésen ügyel a vita tartalmi és érzelmi kontrolljára.
- Bátorítja, támogatja a feleket, saját érzéseik, gondolataik kifejezésére, valamint szükségleteik, igényeik megjelenítésére.
- A mediátor munkája során együtt működik a gyermek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben, a Központi Hatóságokkal, bírósággal.
- A mediátor információval rendelkezik arról, hogy ezekben az ügyekben a jogi háttérrel több jogrendszer közötti kölcsönhatás adja.
- A mediátor információval rendelkezik arról, hogy a Központi Hatóságok a hátrahagyott szülő és az elvitt gyermek közötti ideiglenes kapcsolatfelvétel megszervezésében segíthetnek.

- A mediátor az egész eljárás alatt figyel arra, hogy a felek férjenek hozzá a jogi információkhoz, fontos, hogy jogi tanácsot sem adhat mediátor a mediációs eljárás során!
- Ha az eset úgy kívánja, figyelembe veszi, és tiszteletben tartja a felek eltérő kulturális és vallási hátterét.
- A lehetőségekhez mérten biztosítja a felek részére, hogy minden érdekelt fél a saját anyanyelvén szólalhasson meg.
- Figyelembe veszi a közvetítés során, hogy az elvívó szülő ellen indult-e büntetőeljárás.
- Segíti a feleket a megállapodás részletes kidolgozásában, de nem ad ötleteket!
- Lehetőség szerint párban dolgozik, az ügyek bonyolultságára és érzékenységére tekintettel.

Az egyes államok hogyan segíthetik, tehetik hatékonyabbá a mediátorok munkáját?

- Megfelelő képzés biztosításával a leendő mediátorok számára (Olyan képzés, melynek során a képzésben résztvevő maga jön rá arra, hogy alkalmas-e arra, hogy mediátorként dolgozzon.

Interaktív képzés, melynek része az önismeret, konfliktuskezelési szkillék, szimulált esetgyakorlatok, mediációs technikák elsajátítása és gyakorlása.)

- Továbbképzési lehetőségekhez juttatással, a szakmai ismeretek, a szakmai eszköztár fejlesztésére való lehetőséggel.
- Láthatóvá kell tenni, hogy jogellenes gyermekelviteli ügyekben kik azok a mediátorok, akik speciális ismeretekkel rendelkeznek, és milyen nyelven vállalnak közvetítői munkát. Közvetítő névjegyzékek létrehozása.
- Az érintett mediátoroknak lehetőséget biztosítani a szakmai fejlődésre, workshopokon, esetmegbeszéléseken.
- Rendszeres szupervízió biztosítása, egyénileg és csoportosan.
- A közvetítői munka értékelésére szolgáló követelmények kidolgozásának támogatása, ennek részeként, a feleknek lehetőséget kell biztosítani, hogy visszajelzéseket adhassanak a közvetítői eljárásról.

Az ügyvéd szerepe a közvetítői eljárásban

Az ügyvéd első számú érdeke, hogy az ügyben érintettek minél előbb, minél gyorsabban megnyugtatóan rendezzék családi kapcsolataikat. Az ügyvédnek elsősorban ehhez kell segítséget nyújtani, elképzelhető azonban, hogy nem kell mediátor segítségét kérni, mert egyeztetéssel sikerül a feleknek segítséget nyújtani ahhoz, hogy békésen rendezzék jövőbeni családi kapcsolataikat.

Abban az esetben, ha az ügyvéd, vagy ügyvédek segítségével lefolytatott egyeztetés nem vezetne eredményre, az ügyvéd *tanácsolhatja* a feleknek, hogy vegyenek igénybe mediációs szolgáltatást, ilyenkor tájékoztatja a feleket a mediációs eljárás előnyeiről, menetéről, és saját szerepéről a mediációs eljárásban. Az ügyvédeknek ösztönözniük kell a viták békés rendezését az ügy bármely szakaszában.

Az ügyvéd feladatai a mediációs eljárás során:

- Ösztönzi a feleket a békés megoldásra, felhívja a figyelmet a gyermek érdekeire, és jogára, arra hogy mindkét szülővel joga van kapcsolatot tartani.
- Tájékoztatja a feleket a közvetítő eljárás lehetőségéről és előnyeiről, a mediációs eljárás

menetéről, a mediációs eljáráson való részvételének feltételeiről, és arról hogy milyen minőségben vesz részt az eljárásban.

- Jogi információkkal látja el a feleket, abban a tekintetben, hogy a mediáció eredményeként létrejött megállapodás valamennyi érintett jogrendszerben joghatással bírjon.
- A gyermek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben rendelkezik a szükséges jogi ismeretekkel. (speciális szabályozás, joghatás, gyermek mindenekfelett álló érdeke)
- Abban az esetben, ha jelen van a közvetítésen, SZEREPE MEGVÁLTOZIK, *nem tanácsadóként, hanem támogatóként van jelen*, ezzel nagyban segítheti a felek közötti megállapodás létrejöttét, illetve közvetve a mediátor munkáját.
- *Abban az esetben, ha ügyvéd-mediátorként dolgozik, nem járhat el mediátorként, olyan ügyben, ahol valamelyik fél képviselőjét látja el.*

Az egyes államok hogyan segíthetik, tehetik hatékonyabbá az ügyvédek munkáját?

- Az egyetemi képzésbe beépíthetik a konfliktuskezelés, alternatív vitarendezési technikákkal kapcsolatos ismeretek oktatását.
- Az ezekben az ügyekben érintett ügyvédeknek lehetőséget biztosítanak a szakmai fejlődésre, workshopokon, esetmegbeszéléseken, tréningeken, élmény alapú tanulás során.
- Ügyvéd-mediátoroknak speciális kurzusok, képzések.
- Szükség esetén egyéni és csoportos szupervízió biztosítása.

A központi hatóság szerepe a közvetítői eljárásban

A gyermekek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény szerint és az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény szerint a Központi Hatóságoknak fontos szerepe van abban, hogy előmozdítsák, ösztönözzék a nemzetközi családjogi viták békés rendezését.

A központi hatóság feladatai a mediációs eljárás során:

- A közvetítéshez való hozzáférés elősegítése.

- Ha a Hatóság segítségét kéri, minél előbb tájékoztatniuk kell a hatóságot megkereső szülőt, egyfelől a hágai eljárásról, másfelől a közvetítői eljárás lehetőségéről, feltételeiről.
- Kapcsolatba lép a gyermeket elvivő szülővel, tájékoztatja a hágai eljárásról, megpróbálja rávenni az önkéntes visszavételre, illetve részletes tájékoztatást nyújt a közvetítői eljárás lehetőségéről és annak feltételeiről.
- Tájékoztatja a feleket, hogy a közvetítői eljárás egyidejűleg is folytatható a jogi eljárással.
- Ha lehetősége van saját közvetítői szolgálatot működtet az ilyen típusú ügyek kezelésére, vagy rendelkezik a mediátorok olyan listájával, akiket ajánlhat a feleknek vitájuk békés rendezésére.

Az egyes államok hogyan segíthetik, tehetik hatékonyabbá a Központi Hatóság munkáját?

- A Központi Hatóságok alkalmazottainak megfelelő képzés biztosítása, melyben világossá válik mi a mediáció, ki a mediátor, és mi az eljárás lényege, mik az előnyei.
- A Hatóság alkalmazottainak kommunikációs tréning tartása, melynek keretében elsősorban

annak a megtanulása, hogy milyen módon vesszük fel a kapcsolatot a kliensekkel, hogyan ajánljuk fel a mediációs eljárás lehetőségét.

- Szükség esetén egyéni és csoportos szupervízió biztosítása.

A bíróság szerepe a közvetítői eljárásban

A gyermekek jogellenes elvitelével kapcsolatos ügyekben a bíróságok nagyon sokat tehetnek a mediációs eljárások létrejöttéért. Függetlenül attól, hogy előzőleg a Központi Hatóság javasolta-e a feleknek a közvetítői eljárás lehetőségét, a bíró mérlegelheti, hogy indokolt esetben elrendelje a közvetítői eljárások igénybevételeét.

A bíróságok feladatai a mediációs eljárás során:

- Abban az esetben, ha a bíró utalja közvetítésre az ügyet, az időkereteket továbbra is Ő szabályozza.
- Elrendelés esetén tájékoztatja a feleket, a mediációs eljárás folyamatáról, előnyeiről, a mediációs ülésen született megállapodás joghatásairól.
- Meghatározza, hogy mennyi időn belül kell lefolytatni a mediációs eljárást, ha szükséges választhatja az eljárás közvetítés céljából történő elnapolását.

- Ha bíró utalja közvetítésre az ügyet, továbbra is Őt illeti meg az ügy feletti kizárólagos irányítás joga.
- Abban az esetben, ha mediációt bíró rendel el, a közvetítés lehet, Bírósági közvetítés, vagy bíróságon kívüli közvetítés. (A legtöbb országban, ezekben az ügyekben bíróságon kívüli közvetítők járnak el.)
- Abban az esetben, ha a felek megegyezésre jutottak, a Hágai Egyezmény szerinti visszaviteli eljárásban eljáró bíróság a megállapodás tartalmától és a bíróság vonatkozó hatáskörétől függően a bíróság felkérhető arra, hogy a megállapodást bírósági határozatba foglalja.

Az egyes államok hogyan segíthetik, tehetik hatékonyabbá a Bíróság munkáját?

- a bírók képzése tartalmazza a közvetítői eljárások a mediációs eljárások működését, valamint a bírósági eljárásokkal való lehetséges együttes alkalmazását.
- szükség esetén egyéni és csoportos szupervízió

Konkrét ügyek bemutatása, melyek a mediáció segítségével oldódtak meg

Franciaország / Marokkó

Írta: Ute Briant, AMORIFE International

Az AMORIFE Internationalt az Aix-en-Provence-i fellebbviteli bíróság kereste meg. Mi elfogadjuk a megbízást, és úgy döntünk, hogy komediációban folytatjuk le a mediációs eljárást: Claudio JACOB-bal és Pascale SOUSSAN-DEBRIEN-nel.

HELYZET: A hölgy K.H, az úr B-H-S.M és 2 gyerek: K, a kislány, aki apjával Marokkóban él, és akit a mediációs eljárás nem érint. S., a kislány anyjával Aix-en-Provence-ban van Franciaországban szeptember óta, az apa engedélye nélkül.

K.H. asszony kettős, francia-marokkói állampolgár, aki lányával Aix-en-Provence-ba emigrált. Marokkóban reklámszakemberként dolgozott, Franciaországban nem talált munkát. Párizsi ügyvédje C. úr.

B-H-S.M úr kettős, francia-marokkói állampolgár, Rabatban (Marokkó) él a család házában, általános orvosként dolgozik, időnként helyettes orvosként Franciaországban is tevékenykedik. Szülei Marokkóban élne. Párizsi ügyvédje B.

JOG, ELJÁRÁSOK: Az Aix-en-Provence-i törvényszéken két eljárás folyik: házasságfelbontás iránt egy családügyi és gyermekvédelmi egy gyermekügyi bíró előtt. Az eljárásokat K.H. indította.

Franciaországban a gyermekügyi bíró ítélete elsőbbséget élvez a családügyiével szemben.

A Marseille-i törvényszéken polgári és büntetőeljárás folyt, az ügyészségen feljelentést tettek gyermekelvitel miatt, a marseille-i gyermekügyi bíró járt el. Ezt az eljárást az apa, B-H-S.M indította.

A marokkói központi hatóság azt kérte a francia központi hatóságtól, hogy indítson el egy eljárást a gyermek Marokkóba való visszaviteléért. Ez az apa marokkói hatóságoknál tett megkeresésére indult.

Franciaország és Marokkó között létezik egy kétoldalú szerződés. E szerint hat hét áll rendelkezésre, hogy a szülők megtalálják a lehető legjobb megoldást, mielőtt az Interpol szervei járnának el a lány, S. Marokkóba kényszerítő eszközökkel való visszavitele iránt. (A Francia Köztársaság

és a Marokkói Királyság között 1983-ban aláírt kétoldalú egyezmény 23. cikke: 83-435. számú rendelet (1983. május 27.).

Az Aix-en-Provence-i kiskorúak bíróságának ítélete a lány, S. és anyja, K.H. javára nevelési támogatási intézkedésről.

A marseille-i bíróság határozata, amellyel elrendelte a gyermek, S. visszavitelét Marokkóba.

Gyermekvédelmi intézkedés Franciaországban veszélyben lévő kiskorú kapcsán, ezt az apa indította az anya barátja ellen, aki szerint az a gyermeket és az anyát egy szektába terelte.

Fellebbviteli eljárás, amelyet az anya indított, hogy a gyermeket magánál tarthassa Franciaországban, az apát pedofil magatartással vádolva.

A CSALÁDÜGYI JOGVITA: Mindkét szülő egyetért a válásban, de az apa Marokkóban, az anya pedig Franciaországban kíván élni. Az anya kihasználta az iskolai szünetet, hogy lányával Franciaországba látogasson, majd onnan nem tért vissza Marokkóba. Azt szeretné, hogy lányával Franciaországban maradjon, az apa pedig a fiúval Marokkóban.

Az anya félti saját magát és gyermekét: az ügynek nagy médiavisszhangja van Marokkóban, a fundamentalisták ráakaszkodtak az ügyre. Az anya szeretné lányát nevelni.

Az apa egyetért, de a helyzet bonyolult, mert intim kapcsolatot ápolt felsége barátjának barátnőjével. Az apa mindkét gyermeket maga szeretné nevelni.

Az anyának van egy barátja, akit a bíróság „gurunak+ nevez. Ő Éric X, a MANDAROM¹¹ volt híve, akihez közel áll mindenféle spiritualitás.

S. gyermek apjával állítólag pornófilmeket nézett, a gyermek által készített és a bíróság birtokába került rajzok nagyon zavarbaejtőek, a szakértők szerint S. gyermek részt vett szexuális kapcsolatokban, de senki sem tudja, hogy ezek az események anyjával vagy apjával történtek-e meg. K.H. azzal vádolja az apát, hogy aberrált és perverz. B-H-S.M úr az anya barátját, Éric X-et vádolja pedofiliával, az anyát és az ő barátját pedig azzal vádolja, hogy egy szekta tagjai, és a gyermeket ebbe a szektamozgalomba vonják be.

KONTEXTUS: A marokkói központi hatóság Rabatban, Marokkó fővárosában található. Rabat provinciális, polgári és „jól gondolkodó” város, ellentétben Casablancával, amely nyitottabb és kozmopolitább. Az apa, B-H-S.M úr Rabatban él, és valamennyire ismert személyiség helyben.

¹¹ francia vallási szekta

KÖVETKEZTETÉS: Mindkét szülő egyetért a nemzetközi családjogi bírósági mediációs eljárás megindításával.

Az anya beleegyezik, hogy lányával, S.-sel visszatérjen Marokkóba, bizonyos feltételek mellett, mégpedig, hogy mentesüljön a Marokkóban ellene felhozott vádak alól, mivel ez befolyásolja munkáját, és már minden, marokkói ügyfelével kötött munkaszerződését felmondták. Szeretné visszaszerezni anyai és női „becsületét”, és azt kívánja, hogy S. visszamehessen a rabati iskolába, médiavisszhang nélkül (a bulvárlapok címdoldalukon hozták az ügyet és az anya barátját, Éric X.-et, pedofil tetteket társítva e szektához. Ezt az urat nemkívánatos személynek nyilvánították marokkói földön.

Az apa azt állítja, mindent megtesz lánya, S. megvédéséért a média nyomásától, az anya az, aki túl messze ment, érte már semmit sem tehet. A fundamentalistákat sem akarja cserbenhagyni azzal, hogy az anyára és gyermekekre tett kijelentéseit visszavonja.

Ez az ügy több szinten is megmutatja a nemzetközi családjogi mediáció fontosságát: a nemzetközi családjogi mediáció az egyetlen hely, amely rejtve marad mind a média, mind a rendőrség, mind a közvélemény, és főként, a nemzetközi családjogi mediátorok az egyetlen olyan személyek, akik semmilyen értéknilatkozatot nem tesznek,

megelégednek azzal, hogy a párbeszédet a valóság (ítéletek, szakvélemények, jogszabályszövegek) felé tereljék, lehetővé teszik a két szülő számára, hogy találkozzanak, a mediációs tér pedig egy „különálló világgá” válik, amelyben az érzelmek, a düh és a szükségletek félelem nélkül kifejeződhetnek.

5 nemzetközi családjogi mediációs ülésre került sor Franciaországban és számos telefonbeszélgetésre a francia és a marokkói központi hatósággal, az ügyszésséggel, a felek ügyvédekkel és még a francia miniszterelnök kabinetjével is.

A mediációs helyszín lehetővé tette a helyzet dramatizáltságának csökkentését, napvilágra hozni a médiák ártalmas befolyását: ha érzelmi és kötődésbeli konfliktusok vannak, az újságírók a cikkek szenzációhajhász megírására játszanak az eladott példányszámok növelése érdekében.

Az anya, H.K. és az apa, M-B-S. M. ki tudták fejezni érzelmeiket, haragjukat, sérelmeiket és félelmeiket tapasztalt szakemberekkel, a családi mediátorokkal, ezek a kitörések lehetővé tették a nyomás csökkentését, a szükségletek és végül a felek és a gyermekek érdekeinek kifejezését.

A gyermek elhelyezése és érdeke végül csak a negyedik üléstől kezdve került szóba, ezt megelőzően a gyermekekre csak akkor hivatkoztak, amikor egy- akár apai, akár anyai – álláspont igazolásához volt rá szükség. Sikertelen telefonos kapcsolatot létesítenünk lányuk, S. és az apa között, az anya

és a mediátorok jelenlétében. Szerettünk volna egy személyes találkozást is tető alá hozni, de ez végül nem jött össze.

Az érzelmek diplomáciája a pénz, a hatalom, az ismertség ereje ellen. Az út nem egyértelmű: rá kell vezetnünk az embereket a humanizmus és a testvériség útjára, és lehetővé kell tennünk egy univerzális szabadságot, jog- és bánásmódbeli egyenlőségben, a férfi és a nő számára egyaránt.

A mediáció lehetővé tette a gyermek és az anya számára, hogy visszatérhessenek Marokkóba. Sajnos mivel a családi megbékélés túl törekeny volt, amit nem erősített meg egy „posztmediációs” munka, Marokkóban rossz irányt vettek a dolgok.

Az Interpol fellépése által meglepett anya, a mediációs eljárás eredményei ellenére nem értette meg azt a jogi követelményt, hogy a határidőket napra pontosan be kell tartani: a jogban a hat hét nem egyenlő 43 nappal. Ezért kell az eljárásokat a jog univerzális világában személyre szabni!

Az anya „bekerítve” érezte magát Marokkóban, és egy hosszú küzdelmet kezdett lányával, mielőtt a valóság helyére tette a dolgokat.

Íme egy e-mail, amit az apa a mediáció befejezését követően kapott, és ami lezárja ezt a nehézségekkel teli ügyet:

„Kedves Pascale, kedves Claudio!

Vége egy jó hír 14 hónap versenyfutás-üldözés után!

Múlt héten letartóztatták H. K.-t, amikor északon, Sebánál megkísérelte elhagyni Marokkót (nem tudom, hogy S. vele volt-e.)

A rendőrség a rabati ügyészség elé vitte, ahol kötelezték S. elhozzatalára. Jelenleg tárgyalunk az ügyvédekkel és a bírósággal, hogy S. fokozatosan vissza tudjon térni a normális életbe, úgy, hogy H. K.-t a lehető legkisebb „törés” érje. Nem egyszerű ez, mert az a benyomásom, hogy a bíróság nem értette meg teljes mértékben, hogy H.K. pszichikai befolyásolás alatt áll. Viselkedése önmagáért beszél...

Röviden, jó hír az, hogy láthattam S.-t, aki nagyon boldog volt, hogy viszontláthatta testvérét, K-t. Ez megható pillanat volt. A velem való újratalálkozása elhidegültebb volt, ahogy azt vártam is, de nem olyan rossz, mint amire gondoltam. 14 hónapja mesélnék neki rólam horrortörténeteket, de bízom benne, hogy idővel és K.-val való kapcsolata révén képes lesz saját véleményét kialakítani a helyzetről.

A házaságfelbontásra és a gyermekelbelyezésre várva S. H. K.-val marad, H. K.-nak pedig be kell tartania láthatási és beiskoláztatási jogomat.

Sajnos a francia ítélet jelenleg nem végrehajtható Marokkóban, mivel H.K. időnyerés céljából még egy fellebbezést benyújtott Párizsban. Örülök annak, hogy S. jól van, akkor is, ha H.K. és környezete továbbra is manipulálja őt, de már nem sokáig.

Üdvözléssel:

M.”

KÖVETKEZTETÉS:

Ön úgy gondolja, hogy ez egy sikertelen mediáció volt? Számunkra ez csak egy olyan megkezdett eljárás, amely idővel beérik, és egyre jobb lesz.

A mediáció tette lehetővé a kifejezést, a felszabadulást. A jog nem kívánt egy kis többletidőt nyújtani, a két mediátor kérése ellenére, és ez egy olyan befejezetlen mű maradt, amelynek hatása csak idővel jelentkezik. Ez az e-mail ennek bizonyítéka, tekintsük meg a hangnem változását, a bosszúvágy hiányát, és a jog tiszteletben tartásának elfogadását. Mediáció nélkül ez a tudatra ébredés és hozzáállás kétségtelenül nem lett volna lehetséges.

A beszéd, hogy a fejet megtöltő szavakat kiöntse, fogva tartja az egész testet és a szívet. A szavak, a fájdalmak, végül az először rejtett, vagy akár félénk hallgatás áradata után a meghallgatás kiteljesedik, amíg képesek leszünk önmagunk meghallgatására. A beszédnek ez a meghallgatássá való fejlődése lehetővé teszi a tekintet megfordítását: a konfliktus legsúlyosabb szakaszában a másik fél felé, ez a

lerövidült tekintet egy ellenséget mutat nekem: a másik felet! A másik felet, aki az én balszerencsém, dühöm, sőt, a hibáim oka. Lassacskán aztán a nyugalom lehetővé teszi, hogy meghallgassuk a másik felet, és pont ez a meghallgatás az, ami lehetővé teszi számomra, hogy tekintetemet visszairányítsam saját belsőmre.

Ez a siker útja, amely a meg nem értéssel, a vádaskodással kezdődik, és lassacskán a megértéshez, majd annak elfogadásához vezet, hogy megérteni nem egyenlő azzal, hogy megoldani, majd végül megtalálni a megoldást önmagunkban, elhagyva ezt a szörnyű erőt, ami azt karja velünk elhíttetni, hogy minden megmagyarázható, minden igazolható, minden bizonyítható.

A szerelem, a gyűlölet, a boldogság mástól való eredése hitének illúziója, a boldogtalanság így csak tőle származhat. Amikor a beszéd és a meghallgatás útja ráirányítja tudatunkat a valóságra, ami azt akarja, hogy mi egyedül tehesünk boldogságunkról, és ezáltal boldogtalanságunkról is.

A saját élet felelősségének elfogadása egy kezdet a bennünk lévő fény irányába. Ez a mediációs eljárás sikerének nehéz, esetenként meg nem értett útja. Semmi nem tartozik hozzánk, mi tartozunk a világhoz.

„A világ és én egyetlen könyvet képezünk;

Hogy jól írjuk meg, érte kell élnünk”

Robert SABATIER

*„A tudományos gondolkodásban a tárgynak az alany általi
mediálása mindig a terv formáját veszi fel”*

Gaston BACHELARD

Németország - Az Aberdeen, Toulouse és Hannover közt csapdába esett gyermek

Írta: Mary Caroll, MiKK, Németország

Boldog élet Aberdeenben

Yves és Lara Aberdeenben (Skócia) találkoztak. Yves Toulouse-ból (Franciaország) származott. Gazdálkodást tanult és azért ment az Egyesült Királyságba, hogy egy Erasmus-ösztöndíjjal fejlessze angoltudását. Lara hannoveri (Németország) volt, aki a göttingeni egyetemen letette a jogi szakvizsgát, majd Aberdeenbe ment, hogy továbbtanuljon, mielőtt szakmai gyakorlatot kezd a cellei (Németország) fellebbviteli bíróságon. Aberdeenben szerettek egymásba, négy hónappal később Lara teherbe esett. Együtt döntöttek arról, hogy megtartják a gyermeket, és kibérelnek egy lakást, ahol családként élhetnek. Sem a Franciaországba, sem a Németországba együtt való költözésük nem merült fel akkor lehetőségként. Yves úgy döntött, MBA-tanulmányait Aberdeenben fejezi be, Lara pedig úgy, hogy kihasználja a gyermek megszületéséig hátralévő időt, hogy befejezze LL.M-tanulmányait.

2012. októberben született lányuk, Claire. Az ifjú család nagyon boldog volt. Lara otthon maradt, és gondozta a lányukat, Yves-nek pedig tanulmányai mellett rengeteg ideje

maradt, hogy lányával szoros kapcsolatot alakítson ki. 2014 nyarán Yves kiváló eredménnyel fejezte be az MBA-t. Szeptemberben a család Toulouse-ba (Franciaország) utazott, Yves pedig családja segítségével munkát talált, ahol novemberben kellett kezdenie. Kerestek egy kiadó házat, és aláírták a 2014 decemberétől érvényes bérleti szerződést. Yves és Lara meghívták utóbbi szüleit Hannoverből, hogy a karácsonyt velük töltsék új otthonukban, Toulouse-ban. Október végén elutaztak Aberdeenből. Yves testvére segített nekik, hogy minden ingóságukat Franciaországba vigyék egy kisteherautóval. Ezzel egy időben Lara Claire-rel Hannoverbe utazott, hogy egy néhány hetet szülei otthonában töltsön, mielőtt Yves-hez utazott volna Toulouse-ba.

Problémák merülnek fel, benyújtanak egy hágai egyezmény szerinti kérelmet.

Visszaérve Németországba Lara-nak volt ideje elgondolkoznia helyzetén: rájött, hogy sokkal jobb szakmai képzettsége lehetne (nem csak Németországban, hanem Franciaországban is), ha befejezné a szakmai gyakorlatot és letenné második jogi államvizsgáját. Francia nyelvtudása még mindig elég gyenge volt. Yves-vel ugyanis angolul kommunikáltak. Igencsak valószínűtlennek tűnt, hogy Toulouse-ban képes lesz jogi karriert felépíteni. Láta iskolatársait, akiknek nagyon jól ment, és miután konzultált családjával Hannoverben, úgy döntött, jobb lesz neki, ha Németországban marad, legalább addig, amíg be nem fejezi

a szakmai gyakorlatot, és le nem teszi második államvizsgáját, amire két éven belül kerülhetne sor.

Lara felhívta Yves-t, hogy elmondja neki, Németországban szeretne maradni Claire-rel, legalább a következő két évben. Nem volt egyértelmű elképzelése a már felajánlott házasságról. Felajánlotta, hogy karácsonykor Claire-rel együtt meglátogatta Yves-t.

Yves-t mindez sokkolta. Lara-t azzal vádolta, hogy Claire-t az akarata ellenére viszi el. Felvette a kapcsolatot a francia központi hatósággal, akik azt javasolták, a német központi hatóságnál nyújtson be egy kérelmet az 1980-as hágai egyezmény alapján, hogy elérje Claire Franciaországba való visszavitelét. A német központi hatóság levelet írt Claire-nek, kérve, hogy térjen vissza önként, máskülönben kérelmet nyújtanak be a cellei családjogi bíróságra. Ebben a levélben tájékoztatták Larát a mediáció - mint a megoldás megtalálásának békés eszköze – lehetőségéről. Ezzel egyidejűleg hasonló tartalmú levelet küldtek Yves-nek Franciaországba.

Yves ragaszkodott hozzá, hogy folytassa a bírósági eljárást, mivel ez nagyobb biztonságérzetet nyújtott számára lánya és kapcsolata szempontjából. A központi hatóság benyújtotta a kérelmet a cellei családjogi bíróságra. Ezzel egyidőben Yves és Lara megállapodott, hogy a bírósági tárgyalás előtt pár nappal mediáción vegyenek részt. A MiKK képzett mediátorokat kért fel Yves és Lara számára,

a mediációt pedig december elejére tűzték ki, a bírósági tárgyalást megelőző hétvégére.

A mediáció és eredménye

A mediációra Celle-ben került sor. Yves Németországba utazott, és lányával lehetett a mediáció előtt, alatt és után. Yves és Lara maguk finanszírozták a mediációt, szüleik segítségével. 14 óra mediáció után a pár egy olyan békés egyezséget kötött, amit írásba is foglaltak. Az egyezés mind Lara, mind Yves körülményeit és szükségleteit magában foglalta. Mivel egyik szülő sem kívánt tovább Aberdeenben élni, nem merült fel az a lehetőség, hogy Claire abba az országba térjen vissza, ahol születése óta élt.

A mediáció során Lara és Yves is megerősítette azt az óhaját, hogy Claire-nek mind anyjával, mind apjával folyamatos és szoros kapcsolatban kell állnia. Kifejezték azon akaratukat is, hogy saját kapcsolatuk folytatódjon. Az általuk kötött egyezés biztosította azt, hogy Claire mindkét szülőjével rendszeresen töltsön időt. Úgy döntöttek, Lara Németországban marad arra a két évre, amire Lara-nak szüksége volt tanulmányai befejezéséhez, Lara minden ünnep alkalmával Toulouse-ba utazik Claire-rel, a karácsonyt pedig a család együtt tölti Toulouse-ban. Lara és Yves továbbá megállapodott abban is, hogy párkapcsolati tanácsadót keresnek fel, és hat hónap múlva egy follow-up mediáción vesznek részt. Megállapodtak, hogy újraértékelik a helyzetet és terveiket, mielőtt letelik az a két év, amire Lara-nak szüksége van tanulmányai befejezéséhez.

Összegzés – a mediáció jelentősége, jövője (kinek és mit kellene tennie, új kezdeményezések, prevenció fontossága, a mediáció népszerűsítése)

Írta: Dr. Németh Zoltán, Igazságügyi Minisztérium, Magyarország

A jogellenes gyermekelviteli ügyekben alkalmazott mediáció jelentősége túlmutat önmagán, mivel az ilyen esetekben alkalmazott mediáció nemcsak a jogellenes gyermekelviteli ügyre jelenthet megoldást, hanem lehetőséget biztosít a feleknek arra, hogy jövőbeni kapcsolatuk többi elemét is rendezzék.

A nemzetközi gyermekelvitel egy olyan terjedő jelenség, amely különösen fájdalmas következményekkel jár: a gyermekek arra kényszerülnek, hogy elhagyják a családi környezetet, illetve sok esetben kényszerből születési országukat vagy lakóhelyüket is.

Ezekért a gyermekekért nem csak a két szülő, hanem két különböző állam és két különböző jogrend is összeütközésbe kerül.

A személyek szabad mozgása és a növekvő migráció fokozatosan a vegyes házasságok számának emelkedéséhez vezetett.

Számos – jogi, pszichológiai és szociológiai – nagyon nehezen rendezhető aspektusa van a családok felbomlásának és szétválásának, abban az esetben, ha az eltérő nemzetiség és lakóhely okozza a konfliktust.

A nemzetközi családi mediáció olyan terület, amely növekvő fontosságú, és nem csak a már felmerült súlyos, nemzetközi gyermekelvitelhez vezető konfliktusok megoldásának eszköze, hanem egy megelőzési módszer, továbbá egyik módja a gyermekek megóvásának az egyik szülővel való kötelék megszakadása, vagy rosszabb esetben a jogellenes elvitel okozta trauma veszélyétől.

Valójában, bár vannak nemzetközi egyezmények, amelyek célja gyermek visszatérésének megkönnyítése a szokásos tartózkodás helye szerinti országba a gyermek érdekeinek sérelme nélkül, ezen jogeszközök alkalmazása nem mindig egyszerű vagy gyors az adott ügyben

Sok probléma ered az alkalmazandó jog körüli bizonytalanságból, a joghatósági konfliktusokból, illetve a vegyes párok jogainak és kötelezettségeinek elégtelen ismeretéből

Ezért 2014. április 15-én Strasbourg-ban egy európai szintű információs kampány indult a vegyes párok tagjai által a különválást vagy a válást követően maguknak követelt gyermekek témájáról.

Ennek része egy multimédiás kampány is, amely két témára összpontosít: egyrészt a gyermekfelügyeletre és a láthatási jogokra, másrészt a szülő általi jogellenes gyermekelvitelre.

A kezdeményezés célja a vegyes párok tájékoztatása az uniós jogszabályokról, az ismeretterjesztés a szülői felelősségről és a nemzetközi gyermekelvitel megelőzése, azzal a fő célkitűzéssel, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartája alapján mindkét szülővel rendszeres és személyes kapcsolattartásra jogosult gyermek legfőbb érdekét védje.

A jogellenes gyermekelviteli ügyek – mint ahogyan az a fentiekben is olvasható – kiemelt figyelmet érdemelnek az EU minden egyes tagállamától és nagyon fontos, hogy ezen a területen is megfelelő teret nyerjen a mediáció alkalmazása.

Jelen kiadvány a jogellenes gyermekelviteli ügyekben alkalmazható mediációval kapcsolatban az alábbi, jövőre vonatkozó ajánlásokat fogalmazza meg a szakmában tevékenykedő szakemberek részére:

1/ A mediáció terepe politikamentes, hit nélküli, független, elismert és szakmailag beazonosítható.

Ez azt jelenti, hogy a nemzetközi családjogi mediációt végző szervezetet vagy személyt egész Európában

elismerik, egy európai nemzetközi családjogi mediációs etikai charta alkalmazásával, amelyet a nemzetközi családjogi mediátorok egy európai szervezete, vagy az Európai Bizottság ellenőrizne.

2/ A speciális nemzetközi családjogi mediációs képzés legyen kötelező ahhoz, hogy valaki „nemzetközi családjogi mediátor” engedélyt kapjon, és ilyen tevékenységet végezhesen.

Ez azt jelenti, hogy az EU speciális képzést vagy képzéseket akkreditál (például a MikK, vagy az AMORIFE International DEMFI képzését, valamint a Közép Európai Mediációs Intézet ezirányú képzése is kialakítás alatt van), vagy létrehoz egy ugyanilyen európai képzést, melyet minden tagállam specifikálhat.

3/ Az EU harmonizálja a regionális családjogi rendszereket

Ilyen lehet egy „európai válás”, egy ”európai örökbefogadási eljárás”, egy „európai élettársi kapcsolat” létesítése, az uniós nemzetközi családjogi mediációhoz való hozzáférés joga stb.

4/ Jöjjön létre egy európai zöld szám, amely mindenkinek lehetővé teszi, hogy tájékoztatást kapjon egy nemzetközi jellegű családjogi vitáról, akár egy, a vitában érdekelt félről, akár egy, a nemzetközi ügyben eljáró szakemberről legyen szó.

Ez azt jelenti, hogy minden európai ország központi hatósága a nemzetközi mediációk vagy a nemzetközi családjogi viták számára technikai támaszt nyújt egyetlen kizárólagos telefonszámon keresztül. A központi hatóságok támogatják, de maguk nem végzik a mediációt.

5/ A kérelmezők vagy a nemzetközi családjogi mediáció által érintett személyek legyenek jogosultak pénzügyi támogatásra: jogsegély, szociális segítségnyújtás, biztosítók, egészségpénztárak támogatása.

Ide tartozna a mediációs eljárások díjának uniós szabályozása: egy díjtáblázat létrehozása és a gyakorlatok harmonizálása (ülésenkénti vagy óránkénti díjszabás, vállalt órák vagy ülések száma, az ügyfelek által fizetendő kiegészítő díjak, tolmácsdíjak, komediátor díjazása, útiköltség megfizetése stb.)

6/ A gyermekek meghallgatásának rögzítése

A meghallgatásokra csak olyan helyen kerülhet sor, ahol lehetőség van hang- és filmfelvételre.

7/ A nemzetközi családjogi mediátorok kommunikációja más érintett szakemberekkel

Ez azt jelenti, hogy az ő pozíciója az ügy többi szakértőjével (ügyvédek, bírák, pszichológusok, rendőrök, nyomozók stb.) egyenértékű. Mivel a munka alapja a jog, a nemzetközi családjogi mediátor, tiszteletben tartva az etikai elvárásokat, kommunikálhat a többi szakértővel a folyamatban lévő ügy megoldása érdekében.

8/ A nemzetközi családjogi mediátor az egyezségeket az azokat létrehozó és szövegezésükben segítő személyekkel együtt írja alá.

Ez azt jelenti, hogy a nemzetközi családjogi mediátor jogosult lenne közokiratok készítésére. Ő garantálná az

egyezségek jogi megvalósíthatóságát, de nem garantálná az időtartamról szóló egyezségek megvalósíthatóságát. Az egyezséget tartalmazó jegyzőkönyveket a felek ügyvédekkel együtt lehetne véglegesíteni.

9/ Nemzetközi családjogi mediátori feladatot csak korábban családi mediációra akkreditált, vagy azt végzett személy láthat el.

Ez azt jelenti, hogy különbséget kell tenni a nemzetközi kereskedelmi és hagyatéki mediációk és a családi vagy házastársi vitát érintő mediációk között. Szóba jöhet egy közös képzési alap, illetve későbbi specializációk. Fontos hangsúlyozni, hogy például egy nemzetközi magánjogra szakosodott ügyvéd nem lehet mediációs képzés nélkül mediátor.

10/ A szakmai gyakorlatok szupervíziója és/vagy elemzése legyen kötelező a nemzetközi családjogi mediátorok számára.

Ez azt jelenti, hogy a mediátornak bizonyosságát kell adnia annak, hogy egy elismert szakember által tartott

szupervíziós vagy szakmai gyakorlati elemzési képzésen vesz részt.

Mi, a könyv szerzői őszintén bízunk benne, hogy leírt tapasztalataink, feldolgozott eseteink és megfogalmazott ajánlásaink segíteni fogják a jogellenes gyermekelviteli ügyekben közreműködő mediátorok munkáját és más szakemberek részére is tartalmaz hasznos információt a kiadvány.